

Hvem skyter på oss?

Maskingeværkulene fór over hodene på oss, og i den mørke kvelden kunne vi se sporlysene svirre langs leirgaten og slå i bakken nede i leirområdet. Kaptein Steinar Nygaard og jeg kastet oss i dekning bak et steingjerde, og mellom to skuddsalver sprang vi tilbake til hovedkvarteret, hvor vi slengte på oss hjelm og skuddsikker vest.

I det fjerne kunne vi høre drønnene fra tungt artilleriskyts som slo ned blant de nepalske og libanesiske styrker i byen Kaoukaba. Granat etter granat ble avfyrt fra falangistenes stillinger mot den libanesiske hæren, som var kommet til Syd-Libanon for å gjenopprette den lovlige regjerings suverenitet i området.

Inne i byen Ebel es Saqi, hvor det norske hovedkvarteret lå, knitret maskingeværsalvene. I baren satt kaptein Reidar Høsøien da kulene smalt i ytterveggen. Han kastet seg ned på gulvet og krøp i bedre dekning. Feltprest Knut Einar Rugsland var på vei over til stabskompaniets bygning da det sa puff-puff i bakken ved siden av ham og jordspruten sto til vær. Han slengte seg ned og rullet seg i dekning.

Dette var en del av vår FN-tjeneste. Det skjedde ikke hver dag, men med jevne mellomrom ble våre styrker beskytt, både fra PLO's og fra falangistenes side. Ja, til og med israelerne hadde skutt mot en av våre patruljer. Ingen ble skadet under denne skytingen denne gang, men i Kaoukaba ble en av de libanesiske soldatene lettere såret da falangistene skjøt mot sine landsmenn i et forsøk på å få den lovlige hæravdelingen til å vende nesen nordover igjen, i stedet for å forsøke å etablere seg i området hvor PLO og falangistene lå og vokter på hverandre, og hvor konfrontasjoner var en ganske vanlig foreteelse.

Hvem som skjøt på oss inne i Ebel es Saqi denne julikvelden fikk vi ikke klarhet i, men atter kunne man høre soldatene si: - Det var da ikke dette vi kom til Syd-Libanon for, å bli beskytt!

Nei, man hadde ikke ventet at FN-soldater skulle bli tatt under direkte ild da vi kom for å utføre vår fredsbevarende tjeneste ved grensen mot Israel. 6 000 FN-soldater fra flere nasjoner skulle sørge for fred og ro i dette området, som har vært herjet både av borgerkrig og av israelsk invasjon, det siste skjedde i mars i år.

Men at det fortsatt skulle være krigshandlinger i området, og at den norske styrken gjentagne ganger skulle bli blandet inn i direkte kamphandlinger, hadde vi ikke ventet.

Riktignok hadde vi under våre repetisjonsøvelser lagt opp tjenesten med tanke på en gang å måtte rykke inn i MidtØsten, men at det noen gang skulle bli blodig alvor hadde vi ikke tenkt så mye på.

Uten tvil er FN's oppgave i Syd-Libanon den vanskeligste FN-operasjon i organisasjonens historie, og etter seks måneders tjeneste i dette urolige landet spør man seg om det i det hele tatt kan ha noen hensikt å la FN-styrkene oppholde seg i dette verdenshjørnet. De fleste mente å kunne svare ja på dette spørsmålet.

Men hvorfor er egentlig UNIFIL (United Nations Interim Force In Lebanon) i Syd-Libanon?

Den egentlige årsaken til at vi nå sto i Libanon, må sies å være PLO-angrepet på den israelske turistbussen mellom Tel Aviv og Haifa den 11. mars i år. Det som for busspassasjerene skulle være en glad sabbatutflukt til en dryppstengrotte, endte som det rene helvete.

Geriljasoldatene, 11 i alt, hadde kommet seg i land på stranden nord for Tel Aviv, og de angrep bussen og drepte 37 israelere. Dessuten ble et stort antall skadet. Men israelske soldater kom til stedet og tok opp kampen med terroristene. Ni av terroristene ble drept i skuddvekslingen.

Etter denne episoden ble palestinerne i Syd-Libanon satt i høyeste beredskap, da de fryktet hevnaksjoner fra israelernes side. Og den kom også, kanskje mer voldsom enn noen hadde tenkt seg. Ugjerningen på veien mellom Tel Aviv og Haifa ble regnet som den verste i Israels 30-årige historie, og sinnene kom i kok over hele landet etter udåden. En hel verden fordømte geriljaen etter angrepet på bussen.

Tre dager etter denne hendelsen rykket israelerne inn i Syd-Libanon. Egentlig hadde israelerne tenkt å slå til allerede samme natt, men et voldsomt regnvær hindret de tunge tanksene i å rykke raskt nok frem, og israelerne ventet utålmodig til regnet hadde gitt seg. Men da kom også israelerne som en syndflod veltende inn i landet. De begynte sin utrenskningsaksjon mot PLO, og de rykket frem til Litani-elven. IDF (Israel Defence Force) okkuperte mer enn 1000 kvadratkilometer libanesisk jord, og de ble stående i landet frem til den 13. Juni, da FN-styrkene overtok hele vaktholdet langs den israelske grense, som strekker seg over 110 kilometer fra fjellene i øst og ut til Middelhavet.

Hensikten med den israelske okkupasjonen var å rydde opp i det israelerne mente var et PLO-infisert område, og episoden med massakren på busspassasjerene var dråpen som fikk begeret til å flyte over, noe som blir bekreftet av en hemmelig israelsk rapport, omtalt senere i denne boken.

Kampene var meget harde, og tapene var store, spesielt hos PLO. Israelske jagerfly utførte bombetokter så langt nord som til hovedstaden Beirut.

Selvsagt medførte israelernes aksjon en fordømmelse fra flere nasjoner, og Israel måtte tåle mye kritikk i denne tiden.

Under tidligere kamper, mens borgerkrigen raste som verst et par år tidligere, hadde tusenvis av mennesker rømt nordover til roligere områder. I alt regnet man i Libanon med at 250 000 mennesker hadde forlatt sine hjem under borgerkrigen, og flyktningstrømmen mot nord ble et voldsomt problem for Libanon.

En tid etter at FN-styrkene hadde rykket inn i området, begynte små grupper av sivilbefolkningen å vende tilbake til sine mer eller mindre utbombede byer, men selv etter seks måneder var det bare et fåtall flyktninger som hadde kommet tilbake. Situasjonen i Syd-Libanon var fortsatt meget usikker, og er det også fremdeles.

700 FN-soldater er klare

I dagene før påske forsto man at noe var i gjære i FN i New York, og man ante at FN-soldater kunne bli satt inn i Syd-Libanon ganske snart. Den norske FN-bataljonen besto av omkring 1200 mann rulleført og klar til tjeneste for fredens sak, og et par dager før påskeferien satte inn, forsto man at det ville bli aktuelt å sette inn den norske styrken i aktiv tjeneste. De første befalingsmennene ble innkalt til Onsrud med beskjed om å møte øyeblikkelig, og allerede skjærtorsdag var de fleste offiserer på plass. Men selv om man hadde nok soldater og befal rulleført, var det også flere som ringte inn til den rulleførende avdeling på Onsrud og meldte seg frivillig til tjeneste etter at det i FN's sikkerhetsråd var blitt vedtatt å sende FN-soldater til Syd-Libanon, og Norge hadde tilbudt seg å sende soldater. Den norske regjering drøftet saken og vedtok å la FN få disponere våre styrker. Og for å si det enkelt, FN i New York ga beskjed om at den norske styrken skulle samles raskest mulig og sendes av gårde i løpet av få dager.

Og da begynte sneballen å rulle. På grunn av påsken var det vanskelig å få tak i mannskapene, men meldinger ble daglig sendt ut på radio og i fjernsyn, og folk med FN-kontrakt ble bedt om å møte snarest mulig på Trandum. Folk avbrøt sin påskeferie i all hast, tok hastig avskjed med familie og strømmet inn til Trandum, hvor det en tid hersket kaotiske tilstander. 700 mann skulle utstyres og sendes nedover så snart som mulig, og påsken gjorde sitt til at denne oppgaven ble ekstra vanskelig, samtidig som det også satte vår beredskapsordning på en hard prøve. Major Kaare Pedersen ved rulleførende avdeling på Onsrud gikk en hektisk tid i møte, men han og hans hurtig innkalte stab kom ut av oppgaven med glans.

Min innkallelse kom pr. telefon onsdag 22. mars. Jeg hadde riktignok ventet på den telefonbeskjeden, men hadde i det lengste håpet at man hadde fått tak i en annen presseoffiser i stedet for meg. Men nei, onsdag ettermiddag ringte en politibetjent fra Trondheim politikammer og ga beskjed om at jeg var ønsket på Onsrud øyeblikkelig.

Min kone Brit ble litt blek da jeg fortalte om beskjeden, men aksepterte faktum, selv om hun ikke likte tanken på å være alene med barna i seks måneder. Og - som mange andre hustruer - hun likte ikke tanken på at husfaren skulle oppholde seg et halvt år i et av de for tiden mest urolige verdenshjørner. Selv må jeg innrømme at jeg kjente sommerfuglene flakse i maven. Nå var det altså skjedd, ut i FN-oppdrag, og det til et svært ufredelig område.

Jeg gikk en tur bort i Adresseavisens redaksjon, som ligger bare et steinkast fra mitt hjem. Jeg ringte til min 11-årige datter Tone Cecilie, som var på ferie sydpå. Hun var lykkelig over å få snakke med pappa, og jeg fortalte at jeg skulle ut og reise og at jeg ville bli borte en stund.

- Å, hvor lenge blir du borte, pappa?

- Til utpå høsten, jeg skal til Libanon, forstår du.

Og som vanlig når hun hørte jeg skulle ut og reise, hadde hun et ønske.

- Pappa, kjøp med en ting til meg, da.

Men med ett ble det stille i den andre enden av linjen. Hun forsto plutselig hva jeg skulle ut på og at jeg kom til å bli borte svært lenge. Hele sommeren. En gråtkvalt pikestemme kom tilbake i telefonen:

- Pappa, ikke reis. Det er så langt borte og så farlig. Pappa, vær så snill ...

Hun gråt stille i telefonen, og det var vondt å skulle si adjø.

- Men jeg kommer jo hjem til høsten, Tone.

- Pappa da ...

Det var nok mang en pappa som ikke hadde det helt godt i disse dagene. Lite hyggelig var det også for de pårørende, som etter en hastig avskjed ble stående igjen i det uvisse.

Det ble en stille kveld hjemme dagen før jeg skulle dra. Sønnen Per Andreas sa tidlig god natt og gikk til køys.

Nå er vel ikke seks måneders FN-tjeneste noe å ta slik på vei for, vil kanskje mange si. Nei vel, men det var likevel ikke med lystig sinn man pakket ned det nødvendigste i en veske og dro ut i oppdrag for verdensfredens skyld.

Påskekaos på Trandum

På Onsrud var der et sant kaos skjærtorsdag, da de første offiserene ankom. Major Kaare Pedersen hadde fått marerittet inn på livet. Mobilisering i påsken! Men til alt hell hadde han fått tak i en god del av sitt sivile og militære personell, slik at innkalling og oppsetting av avdelingene kunne gå noenlunde etter den tidligere utarbeidende planen. Major Pedersen og hans stab slet som slaver natt og dag disse hektiske døgnene for å få stablet en bataljon FN-soldater på beina. Alle gjorde sitt beste for at det skulle gå raskest mulig, men enkelte ting gikk fullstendig på tverke. Som for eksempel utdeling av effekter på Trandum, hvor det ikke fantes en skikkelig liste over det vi skulle ha med oss sydover. Vi fikk utdelt hver vår pakksekk, og i den ble det slengt militæreffekter som "syntes å måtte passe" for tjeneste i Libanon. Vi var flere befal på intendanturlageret denne torsdagskvelden, og det falt mange stygge ord før vi fikk fylt pakksekken. Vi måtte nærmest krangle til oss utstyret, og mye av det vi fikk, stemte ikke med den listen som var ferdig et par dager senere. Det endte faktisk med at det fåtall personer som skulle dele ut utstyr til oss, åpnet samtlige dører til depotene og bare forsvant ut i snøfokket. Vi tok oss til rette uten hjelp fra intendanturpersonellet. Ingen av oss visste hvor de forskjellige effekter lå, så det ble et svare strev å finne frem til pappeskene med tekster som "bukse under lang", "jakke felt", "briller snø" (for det skulle vi også ha med oss, hørte vi) og "støvler marsj". En kaptein fra Trondheim som ankom noe sent på kvelden, fikk fritt leide til depotet for å finne utstyret sitt. Han skulle av sted med første fremparti lørdag, og det hastet styggelig med å få utstyret i orden. Den gode kaptein gikk løs på pappesker med neveslag og spark og gjorde vei i vellinga. Og da han endelig mente å ha fått nok personlige effekter, så depotet ut som om en tornado hadde herjet der inne. Men kapteinen kom seg avgårde til Libanon til rett tid og med utstyr i sekken ifølge pakkliste. Det var godt gjort!

På hver eneste repetisjonsøvelse i FN-bataljonen hadde vi fått høre at alt utstyret lå klappet og klart i tilfelle vi skulle ut i tjeneste. Det var bare å møte opp, hente utstyret og dra ut i felten, ble vi fortalt. Men dette var en sannhet med mange modifikasjoner. Riktignok må påsken ta en del av skylden for at det ikke gikk så glatt som det kanskje burde ha gjort, men det er vel sjelden at det i en høytidsstund er blitt bannet så meget som nettopp denne påsken.

Ikke bare skulle man ha det rette utstyret med seg, men det skulle også påsyes distinksjoner, FN-merker og norsk flagg på alle jakker og skjorter. Da det ble klart at den norske styrken skulle ut i tjeneste, ble kvinner i Onsruds nabolag mobilisert til tjeneste på systuene, og de slet natt og dag med å sy merker på uniformene. Det var denne innsatsen fra de mange kvinner som gjorde at vi kom oss avgårde med noenlunde perfekte uniformer. Hadde ikke de - og alle de andre - brutt både arbeidstidsbestemmelser, overtidsbestemmelser og helgefreden, hadde det nok vært en temmelig lurvete flokk som ankom Beirut.

Tjeneste i et urolig land

Fremparti I skulle dra nedover allerede påskeaften. Denne gruppen med bataljonssjefen, oberst Vigar Aabrek i spissen, besto av 12 offiserer og to sjåfører, og de skulle inn i det "norske" området for å rekognosere. Fremparti 2 skulle dra mandag 27. mars, og denne gruppen besto av omkring 35 menige og befal.

Langfredag hørte vi som vanlig på samtlige nyhetsmeldinger i radio og fjernsyn, og meldingene begynte atter å anta krigerske former. Vi trodde - og håpet - at israelerne hadde sørget for noenlunde rolige tilstander i Syd-Libanon, men det var tydelig at det fortsatt ulmet i området.

Dagsrevyen kom med en melding om at franske FN-soldater hadde gått inn i sitt område syd for Litani-elven, og at de var blitt omringet av PLO-styrker. Litani-elven dannet grensen for det området FN skulle kontrollere, og denne elven bukter seg fra det sydøstlige Libanon og ut til Middelhavet, og danner en naturlig grense for FN's operasjonsområde.

Svenskene kom fra Sinai og gikk inn i vårt område for å forsøke å holde ro og orden til vi kom, men det ble skutt mot FN-styrkene, og dette gjorde oss noe urolige. Hva i all verden er dette for slags fredsbevarende oppgave? Det er jo fortsatt krig der nede, og vi skal vel aldri ut i krigen, vel?

Lørdag, påskeaften, kom det representanter for Forsvarets Etterretningsvesen til Onsrud og forklarte oss en del om situasjonen i Libanon. Landet har flere ganger vært herjet av borgerkrig, og vi fikk vite at det etter den siste borgerkrigen i 1976 ikke fantes noen egentlig libanesisk hær. Arabiske styrker - syrere - hadde intervenert i 1976, og det skulle være omkring 30 000 syriske soldater i landet.

Det var en oversiktlig, men ikke særlig dyptgående innføring vi fikk i de libanesiske forhold.

Lørdagen sto også i vaksinerings tegnet, og det var mang en barsk befalingsmann som bleknet da søster Liv kom med sine fryktinngydende sprøyter. Men alle fikk sine seks "skudd" og var dermed klare til innsats for FN og fredens sak.

Første fremparti skulle også dra denne dagen, og i den forbindelse sa generalmajor Ole J. Bangstad til oss: - At FN-styrker nå skal inn i Syd-Libanon, er ingen sensasjon, men det er likevel en historisk begivenhet. Husk imidlertid på å være nøytrale, vis hverken anti- eller sympatier. Hold disiplinen og vær profesjonelle.

Javel, det var klare ord, og dermed var første fremparti klar til å gå ombord i Hercules-flyet som skulle føre dem til Beirut. Uten tvil var dette en stor begivenhet, det var 11 år siden Norge sist hadde hatt FN-soldater i tjeneste. Den gang var det Gaza, ikke så mange timers kjøring fra det området vi denne gang skulle inn i.

Mandag 27. mars er det vår tur. Annet fremparti drar sydover. Men før vi dro, fikk vi med oss de siste nyhetene. Det er fortsatt skyting i området, og minefaren er stor. Israel har gitt FN en frist på 48 timer til å få området ryddet for opprørselementer. Klarer ikke FN-styrkene dette, vil israelerne selv starte en skikkelig opprensning i Syd-Libanon - atter en gang - het det i meldingen. Hvordan skulle vi klare dette, vi som ennå ikke var reist fra Gardermoen? Tidsfristen var i sannhet noe kort, mente vi, men det ble heldigvis ikke noe av israelernes bebudede opprensningsaksjon.

Syv timer etter at vi tok av fra Gardermoen i to Herculesfly, landet vi i Beirut. Før avreise hadde bataljonen bestilt kart over området fra England. Hva som skjedde i det britiske kartlager, er ikke godt å si, men da vi fikk det bestilte antall kart, viste det seg at vi hadde fått kart over Nord-Norge i størrelse 1:500 000. Men dit skulle vi ikke i denne omgang, og nye kart ble bestilt.

Flyturen til Beirut var lang og kjedelig, og temperaturen inne i flyet var meget lav, så vi hoppet i soveposene og ble der til vi landet. Et forslag fra en noe urolig befalingsmann om at vi skulle synge "Vi vandrer med freidig mot" når vi marsjerte ut, ble nedstemt.

Et krigsherjet område

En uke etter at de to frempartiene hadde kommet seg på plass i Syd-Libanon, begynte overføringen av resten av de nærmere 700 norske FN-soldatene. I alt 39 flyvninger med Hercules- og Galaxy-fly måtte til for å bringe soldatene og deres utstyr og kjøretøyer, til Syd-Libanon. Noen fly gikk til Beirut, men etter noen flyvninger dit ble de øvrige transportene dirigert til Tel Aviv. I den mest hektiske perioden luftbroen ble holdt i gang, gikk det ett fly hver annen time fra Gardermoen. 530 soldater ble sendt til Libanon via Tel Aviv, og det var første gang i historien at FN-styrker satte sine marsjstøvler i Israel.

De norske soldatene kom til et fjellandskap, som virket temmelig goldt og øde. Landskapet var sterkt kupert, og i 800-900 meters høyde var det knapt et tre å se. Bare nede i dalbunnene vokste oliventrær på karrige jordstykker, omkranset av enorme steingjerder. Høyere oppe i fjellene, hvor sneen ennå lå, var naturen vill og lite gjestmild. Store deler av høylandet var som en enorm steinrøys.

Det var vår da vi kom, og fremdeles var det så kjølig om natten at vi kledde godt på oss når vi gikk til køys. Men om dagen brant solen ubarmhjertig, og det gikk ikke mange ukene før hele landskapet var brunsvidd.

Oppe i fjellsidene lå landsbyene. Små byer som bare huset 400-500 mennesker. Noen av byene var fullstendig utdødd og utbombet, mens andre byer var blitt spart for krigshandlinger. Der gikk livet som normalt. Og tidlig om morgenen kunne man se bøndene ute på jordene, i ferd med å slå det skrinne gresset. Oppe i åssiden klatret geitene mellom stein røysene, i håp om å finne en flekk med gress.

Å ferdes i dette området langs kronglete og smale veier ga en merkelig følelse. Etter å ha passert en fullstendig rasert og utbombet landsby, kunne den neste landsbyen vi kom til være fullstendig uberørt av krigen. Landsbyen Rachaya el Foukhar, hvor Kompani I hadde sitt hovedkvarter, så ut som om en kjempe hadde tråkket seg vei gjennom steinhusene. Så å si ikke et eneste hus var helt, alle bygningene var på en eller annen måte merket av å ha blitt bombet. Kirkegården i byen var også ødelagt, der var gravstedene rasert og kistene med lik lå åpne og spredt utover. Stedet ble av de norske soldatene døpt Hill Macabre, og det fortjente sannelig sitt navn.

Noen kilometer lenger nede i dalen lå byen Hebbarya, der bodde det fortsatt mennesker. Landsbyen Fraidiss med sine drusere var ikke merket av krigen. En mils vei lenger syd lå El Khiam, hvor det tidligere har vært et fransk fort. Denne byen var nærmest jevnet med jorden, og bare villhunder holdt til der.

Den norske bataljonens hovedkvarter ble opprettet i byen Ebel es Saqi, en folketom by med frodige, men halvt overgrodde haver. En gang for lenge siden ble denne byen i turistbrosjyrene kalt Syd-Libanons perle. Men nå var det langt fra noen perle. Før borgerkrigen bodde det omlag 2000 mennesker i Ebel es Saqi, 1 500 kristne og 500 drusere.

Bataljonstaben flyttet inn i de mest beboelige husene, men det var vanskelig å finne hus som ikke var ødelagt av granater. En gang i tiden hadde byen hatt velstelte hus og vakre haver. Selv om mye var ødelagt, kunne vi fortsatt se at det hadde vært en driftig by med stor velstand. Men nå var rotter, slanger og skorpioner våre eneste naboer.

Hvert eneste hus vi tok i bruk, måtte mineklareres, og minefeller ble også funnet i et par av husene. Husene var dessuten griset forferdelig til av de soldatene som tidligere hadde tatt tilhold i byen, og det var et svare strev å få rengjort rommene, slik at vi kunne flytte inn. Men etter som dagene gikk, ble stadig flere hus klargjort, og vi begynte å få det ganske levelig i Syd-Libanons perle.

Ebel es Saqi lå på en høyde, og den kjølige vinden fra Hermonfjellene svaler godt når temperaturen i skyggen kom opp i hele 47 grader. Varmen var for øvrig noe som i begynnelsen tæret hardt på soldatene. Det var ikke godt å vite hvor man skulle gjøre av seg når temperaturen var oppe i 60 grader, men de tykke murveggene i husene ga en viss beskyttelse mot den intense heten.

Verre ble det imidlertid da bataljonens hovedkvarter etter noen uker i Ebel es Saqi ble flyttet til en teltleir mer Marjayoun. Leiren ble døpt Dovre, men selv ikke navnet kunne ha noen kjørende virkning. Teltleiren lå nede i et dalsøkk, og heten ble ofte for mye for oss. Ikke et skyggefullt sted, bare en voldsom hete fra solen som sto og glødet rett over oss. Heller ikke et vindpust kunne vi merke der nede i dalen. En primitiv dusj hadde vi i begynnelsen, og den lå nede i et bunkerslignende hull i bakken. Et feltbad ble noe senere på våren satt opp fem-seks kilometer unna, og dit gikk det daglig transport.

Om problemene med slanger, rotter og skorpioner var forholdsvis små mens vi bodde i hus, ble de større i telteleiren. Slanger, både giftige og ufarlige, var et vanlig syn. Helt inn i teltene kom de krypende og satte en støkk i mang en soldat, som ikke hadde sett noe større enn en metemark. Men den farligste slangetypen, Palestinian whiper, ble vi heldigvis spart for. Ble man bitt av en slik slange, måtte man til lege øyeblikkelig, het det. Den ble observert noen ganger, men ingen ble bitt av den.

Skorpioner, gule og svarte, stiftet vi bekjentskap med. De hadde en egen evne til å klatre opp i telttaket og slippe seg ned i sengene om natten, og det var mang en soldat som fikk føle den skarpe brodden på skorpionen. Men reaksjonene etter et stikk var som regel ikke verre enn om man var blitt stukket av en veps, selv om det kunne føles ubehagelig nok.

Det var i det hele tatt ubehagelig på mange måter å ligge i Dovre. Ikke bare var det ulidelig varmt, og ulidelig sølete de to gangene himmelen åpnet sine sluser. Vi følte oss også i en meget utsatt posisjon med både falangister og PLO-styrker på et høyere nivå i naturen. Og det fikk vi også merke til gagns, når PLO's granater falt ned i Dovre mens de forsøkte å skyte seg inn på Marjayoun, hvor major Saad Haddad og hans falangiststyrke på 600 mann holdt til.

Men det første skuddet i FN-bataljonen kom ikke fra noen av disse partene, men fra en av våre egne. Det skjedde bare et par dager etter vår ankomst til Beirut. Vi hadde etablert kvarter i en halvferdig hangar på flyplassen, da en av offiserene ved et uhell korn til å løsne et skudd med sin pistol. Skuddet gikk i murveggen over hodene våre mens vi lå og hvilte en ettermiddag. Soldater og befal stivnet til og trykket seg inn til veggen, men oppdaget snart hvor skuddet kom fra. Offiseren, en vernepliktig vestlending, satt og stirret måpende på sin pistol, og han fikk en krass overhaling av de tilstedeværende i hangaren. Årsaken til at det satt et skudd i kammeret, var at mannen på Onsrud hadde testet sin Luger ved å ta ladegrep, og han tenkte ikke over at det satt et skudd i kammeret da han tok ut magasinet for å lade det på nytt. Det var det første skuddet i annet fremparti. Men første frempartiet, som var på rekognosering i syd, var også blitt kraftig beskyttet og hadde fått en forsmak på hva slags tjeneste vi ville få. Iført hjelm, skuddsikker vest og med skuddklare våpen lå frempartiet i en grøft og ventet på at skytingen mot dem skulle stanse.

Den fredsbevarende tjeneste var begynt.

En vanskelig jobb

Den norske FN-styrken hadde fått tildelt det østligste området i Syd-Libanon, syd for elven Litani. Området er på omlag 48 kvadratkilometer, men var noe større før nepalerne overtok en del av den norske teigen.

FN-styrkens mandat var å opprette en buffersone mellom PLO's geriljasoldater og den israelske grense, samt sørge for å opprettholde fred og ro inntil den libanesiske regjering ble istand til å stable en hær på beina og selv gå inn i området. Den norske styrken hadde en meget vanskelig jobb, og den ble ikke lettere med tiden. Det var nemlig ikke lett å holde området fritt for geriljasoldater, og infiltrering av geriljasoldater skjedde daglig. Vår oppgave var blant annet å påse at ingen bevæpnede soldater fra den ene eller andre siden kom inn i vårt område, men å hindre dette fullstendig lot seg ikke gjøre. Rett som det var ble geriljasoldater oppbragt

av FN-soldatene og ført til avhør og fotografering. Våpnene ble også beslaglagt, noe som ofte medførte spente situasjoner og trusler om hevnaksjoner. I nærheten av Rachaya el Foukhar lå en innesperret gruppe geriljasoldater i flere måneder. Antallet soldater varierte fra 12-14 til 60. Denne gruppen skapte mange vanskeligheter for våre styrker, og geriljasoldatene skjøt ved flere anledninger direkte mot våre soldater. Fra vår side ble det skutt tilbake, men ro ble helst opprettet igjen ved intense forhandlinger. De norske offiserene fikk etter hvert gode erfaringer i forhandlingsteknikk, og det var mange ganger dyktige forhandlere fra FN-styrken som forhindret direkte kamphandlinger.

Allerede før vi forlot Norge i mars og april fikk vi forsikringer fra alle parter, også israelerne, at FN-styrkenes nærvær ville bli respektert. Men miner og blindgjengere respekterer ikke direktiver fra hverken FN i New York eller andre. Og en svensk patrulje som kjørte på en mine ved Khardalabroen over Litanielven mistet en soldat da bilen deres ble sprengt. Dette skjedde før vi hadde forlatt Norge, og meldingen gjorde sitt til at bekymringen økte både blant soldater og pårørende. Til stadighet fikk vi bekreftelser på at det ikke var noen lett oppgave vi skulle gå til. Enkelte meldinger i presse og kringkasting var etter manges mening sterkt overdrevne, og det var nok ikke få familier som hadde vonde dager ved tanke på sin soldat i Libanon. Det ble til å begynne med gjort forsøk på å dempe det hele noe ned, men episoden med de svenske soldatene fikk bekymringene til å tilta. Og i månedene fremover skulle det skje adskillig mer.

Vi blir beskutt

Den første alvorlige episoden for vårt vedkommende skjedde en aprildag, ikke mange dager etter at vi var kommet. Opptakten var fredelig nok, det gjaldt et ønske fra en geriljagruppe i nærheten av byen Kaoukaba om at en lege fra bataljonen måtte komme og undersøke et par av soldatene. Sammen med sjefen for Kompani 3, major Tor Løset, og lege Jan Benterud, tok vi oppstilling ved sjekkpunktet ved Kaoukaba.

Kaoukaba var besatt av en norsk tropp, som skulle overvåke dalen nedenfor. Men nede under oliventrærne skjulte PLO-folkene seg. De viste seg sjelden for oss, bare av og til kunne vi få et glimt av en bevæpnet soldat som snek seg over veien eller kretset rundt de norske postene om natten. Det var en gruppe slike soldater vi nå skulle besøke.

Vi sto ved veibommen og ventet på at geriljasoldatene skulle vise seg og gi oss tillatelse til å komme. Våpnene hadde vi hengt fra oss. Det gikk ti minutter før noe skjedde. Omsider dukket det opp en mann to hundre meter unna. Han gikk ut i veien og vinket mot oss. Vi tok noen få skritt fremover den minelagte veien, men plutselig vinket mannen oss tilbake.

Major Løset tok frem kikkerten og studerte mannen, og etter et par minutter ga han beskjed til oss om at vi kunne komme. Flere PLO-folk dukket nå frem på veien med sine Kalashnikov-geværer. Vi gikk sakte fremover og passet på å gå utenom minefeltene i veibanen. Flere steder kunne vi tydelig se tennsatsen på minene stikke opp. Men omsider var vi fremme ved geriljasoldatene, som smilte og håndhilste på oss. Det var bare vennlighet å spore, noe som ikke hadde vært tilfellet dagen før. Da hadde den norske styrken fått beskjed av PLO om å fjerne seg fra området innen fire dager. Major Tor Løset var allerede kommet godt inn i den vanskelige forhandlingsteknikken, og hadde flere ganger vært i kontakt med geriljasoldatene.

Nå skulle vi inn i deres leir med legen, og Løset mente at det her var nok en god anledning til å komme på talefot med de truende geriljasoldatene.

En av soldatene gikk foran oss mot leiren, som lå et par kilometer unna, og soldaten ledet oss utenom de tallrike minene i veien. I leiren satt en flokk geriljasoldater under oliventrærne. Den yngste bevæpnede soldaten kunne neppe være mer enn 13-14 år, den eldste, en mann med hud som lær, satt på bakken og pustet tungt. Dette var pasienten vår. Og plutselig dukket det soldater opp overalt, tungt bevæpnet, og de kom alle frem og håndhilste på oss.

Major Løset kjente en del av soldatene fra tidligere besøk, og han spurte hvor sjefen var. Det ble en masse snakk på arabisk, og en ungdom forklarte på stotrende engelsk: - Captain dead. Boom! Han løftet begge hendene med håndflaten opp. Kapteinen deres hadde gått på en mine dagen før, sannsynligvis en de selv hadde gravd ned.

Flere geriljasoldater dukket frem og hilste: - Hello, good bye, good night.

Deres engelsk var nok ikke helt perfekt. Legen vår satte seg ved siden av den gamle mannen og tok frem sitt stetoskop. Mannen hostet og tok seg til brystet, og lege Benterud fikk mannen til å brette opp skjorten, slik at han kunne komme til med stetoskopet. Benterud lyttet en stund.

Rundt oss sto soldatene og så på. Jeg tok frem mitt kamera og spurte om jeg kunne få ta noen bilder av dem, og de aksepterte smilende og stilte seg i positur. Etterpå spanderte en av de unge soldatene drops. Jeg tok en, men han tømte hånden min full. Pliktskyldig stappet jeg et par i munnen, resten la jeg i brystlommen. Fire dager senere var lommen fullstendig gjenklistret.

Legen var ferdig med å undersøke den gamle mannen, og han forklarte hva slags medisiner han skulle ta. En unggutt dukket plutselig opp og gikk frem til legen mens han pekte på kjeven sin. Gutten hadde det tydelig vondt, for en tannbyll hadde fått kjeven til å vokse enormt. Benterud tok en titt inn i munnen til gutten og forklarte at han måtte trekke den vonde tannen, men at han ikke hadde utstyr med seg. Han måtte derfor tilbake til sykestuen og hente en tang, men han ville være tilbake om en time. Gutten nikket og satte seg under et oliventre.

Major Løset skulle bli igjen i leiren mens legen og jeg gikk tilbake til veisperringen ved Kaoukaba. Men idet vi begynte å gå dukket det opp en geriljasoldat, som gjerne ville ha filmen i mitt kamera. Han var temmelig brysk, men major Løset, som forsto hva som var i ferd med å skje, ropte til soldaten og ba om å få snakke med ham. Vi benyttet sjansen til å forlate stedet - med filmen i behold.

Lege Benterud var snart tilbake i leiren med utstyr til å trekke tannen, men da unggutten med byllen så legen stakk han skyndsomt av.

Selv dro jeg opp i Kaoukaba sammen med en del norske journalister, og da skjedde noe som sto i skarp kontrast til det jeg nettopp har fortalt om. Mens jeg sto og snakket med et par av de norske soldatene, hørte vi plutselig et hvin i luften etterfulgt av et kraftig drønn. Bombekastergranater. Men hvem skjøt?

Jo, det viste seg å være de samme PLO-soldater vi nettopp hadde besøkt og gitt legebehandling. Hvorfor de skjøt, vites ikke, men det var ikke uvanlig at vi ble beskyttet uten

noen spesiell grunn. Granatene falt tett i og utenfor Kaoukaba, og beskytingen fortsatte utover kvelden mot den norske stillingen. En av soldatene, Ole J. Eriksen fra Hyggen, ble truffet i benet av en granatsplint og ble fraktet til feltsykehuset av ambulansen, som nærmest kjørte spissrotgang mellom granatnedslagene.

Av sikkerhetsmessige grunner ble en del av troppen i Kaoukaba trukket ut denne kvelden, bare 12 mann ble igjen. Men disse 12 hadde en nervepirrende natt. Granatene haglet ned over leiren og troppssjefen ba flere ganger innstendig om å få åpne ild mot geriljasoldatene et stykke unna. Dette ble det lagt ned forbud mot. Ingen gjengjeldelse av beskytingen. Tre ganger tok den norske staben kontakt med hovedkvarteret i Naqura og ba om å få åpne ild, men alle gangene kom det negativt svar.

Da vi dro fra Norge ble det klart gitt uttrykk for, at dersom den norske styrken havnet i direkte krigshandlinger, skulle den trekkes ut øyeblikkelig. Tidlig i april hadde vi allerede hatt tre skyteepisoder, skudd som var rettet direkte mot oss. Blant de norske FN-soldatene hersket det ingen tvil om at de var havnet midt inne i en alvorlig konfliktsituasjon.

Etter episoden i Kaoukaba ble en del av den norske troppen trukket ut, og dette medførte at både libanesiske og israelske aviser hevdet at hele den norske styrken var trukket ut av byen. På den tiden kjørte vi daglig gjennom falangistenes by Marjayoun, og etter Kaoukaba-affæren merket vi en kjøligere holdning hos sivilbefolkningen. Det ble malt slagord på husveggene i byen. Norways out, Norway soldier cowards, Norway go home og lignende. Tidligere hilste alltid sivilbefolkningen oss ved å gjøre V-tegnet, nå gjorde de også V-tegnet, bare med den forskjell at de holdt fingrene vendt nedover. Falangistene i byen benyttet enhver anledning til å stoppe og forsinke norske kjøretøyer, og etter klokken 18 var det ikke mulig å passere byen.

Den engelskspråklige avisen Jerusalem Post bragte også et faksimileoppslag av en førsteside i Verdens Gang, som viste en norsk offiser i samtale med PLO-folk. Jerusalem Post hevdet at nordmennene nå lot PLO få både lillefingeren og hele hånden og at vi lot PLO få ta seg til rette i Kaoukaba. Dette var selvsagt fullstendig feil.

I den israelske grensebyen Metulla ble vi stoppet av befolkningen, som spurte oss hva vi mente med å trekke oss ut av området og overlate alt til PLO. Vi måtte forklare at artikkelen i Jerusalem Post bygget på gale informasjon, og denne forklaringen ble stort sett godtatt.

Men det var utrivelig å kjøre gjennom Marjayoun etter denne episoden, og vi følte oss temmelig uglesett.

Bombekastere mot nordmennene

Bombekasterangrepet mot den norske styrken i Kaoukaba var dessverre ikke enestående. Da den norske bataljonen kom til sitt område i Syd-Libanon, var det mange som håpet og trodde at vår tilstedeværelse ville dempe partenes krigslyst. Major Saad Haddad og hans falangister lå på vår ene flanke, mens PLO-soldatene lå på den andre siden, foruten at israelerne også var på plass. Men det viste seg ganske snart at det ikke var alle parter som aksepterte FN-styrkenes innblanding, og særlig var PLO med sine mange fraksjoner aggressive, noe vi fikk merke kort tid etter vår ankomst til Syd-Libanon.

Tirsdag 4. april var en glovarm dag, og vi hadde etablert oss i byen Ebel es Saqi. Utpå ettermiddagen var heten intens, og de fleste soldatene lå henslengt på sine feltsenger og lot

solen brenne på vinterbleke kropper. Den eneste lyden som hørtes i hovedkvarteret, var morsesignalene fra sambandsvognen, som hadde sin faste forbindelse med Oslo. Plutselig hørtes løpende skritt utenfor bataljonens hovedkvarter, og en andpusten soldat ropte: - Legen! Er legen her? Han må komme med en gang!

Hva i all verden var skjedd? Legen fikk heller ikke vite det med en gang, men grep vesken sin og la på sprang. Bataljonsjefen kom også springende og grep mikrofonen i radiobilen. I det fjerne kunne vi høre en rekke drønn.

Bombekasterangrep mot den norske stillingen ved Khardala-broen. Noen timer tidligere hadde vi besøkt avdelingen som lå nede i den trange dalen. Solen stekte ubarmhjertig, og soldatene hadde hvite lapper over neseryggen for å beskytte seg mot strålene. Leiren lå i en trang kløft, hare 10-12 meter bred, og ikke et vindpust fant veien dit ned. Oppe i fjellet høyt over leiren lå det tusen år gamle slottet Chateau de Beaufort, hvor Sigurd Jorsalfar i år 1188 oppholdt seg en tid før han dro videre til Konstantinopel,

Nå var freden brutt. Fra flere kanter av dalen kom bombekastergranatene susende mot den norske stillingen, og soldatene gikk straks i dekning. Major Tor Løset og hans NK, kaptein Jan Alvær, gikk sammen med troppssjefen, løytnant Stein Rivelsrød, og hans soldater i dekning bak sandsekker. Major Løset tok straks radiokontakt med bataljonens hovedkvarter da den første granaten smalt i bakken noen få meter fra leiren.

Utenfor radiovognen i Ebel es Saqi sto en flokk soldater og hørte på samtalen. Skyter de virkelig på nordmennene? Det var da pokker ikke det vi kom hit for, for å føre krig!

- Det faller stadig granater her, hørte vi major Løset si over radioen. - Men ingen er skadet og humøret hos soldatene er på topp.

- Det er godt, svarte oberst Aabrek. - Vi er stand by for flere meldinger.

- Et nytt skudd her, avfyrt i kartrute 201309 - fra området ved Demichkive. Det første skuddet falt forøvrig klokken 1610 zulu.

- Hva er nærmeste avstand fra nedslaget til egen stilling?

- Skuddet falt inne i vår egen stilling, 15 meter unna!

Dette hørtes ikke bra ut, og en som absolutt ikke syntes det var bra, var korporal Magne Ødegård fra Sunndalsøra. Han hadde stått på vakt et stykke unna leiren da den første granaten falt, og han rakk ikke å løpe tilbake til dekningsrommet før den neste granaten falt ned ubehagelig nær. Ødegård kastet seg inn under en liten bro over veien, og der ble han liggende. Han tente seg en sigarett og belaget seg på et lengre opphold under broen. Nok en granat smalt ned like ved ham, og sigaretten falt ut av munnen hans da bakken ristet under ham. En ny røyk ble tent.

- Alle poster er trukket inn, sa major Løset. - Alt personell er i dekningsrommene. Et filmteam fra CBS var her, men ble sendt ut da den første granaten falt.

- Det er godt. Over, svarte obersten.

- For øvrig har jeg aldri sett en Mercedes akselerere så raskt, sa major Løset.

- Det er godt.

Men det var en annen mann som ikke hadde det så godt, nemlig fjernsynsteamets veiviser, en libaneser. I ren redsel nektet han å forlate dekningsrommet, og han måtte overnatte hos soldatene.

Under veibroen lå stadig korporal Ødegård og forsøkte å få fyr på sigaretten, men ved hvert nytt bombenedslag falt sigaretten ut av munnen.

- Bataljonen, det er skyting direkte mot vårt område, nedslag i vår umiddelbare nærhet.

Korporal Ødegård mistet sin fjerde sigarett da bakken under ham ristet voldsomt.

En bilkolonne med soldater fra Beirut ble stoppet ved grensebyen Metulla mens bombardementet pågikk.

Bataljonsjefens sjåfør, Johnny Brenna fra Larvik, satt utenfor radiovognen i Ebel es Saqi og fulgte radiomeldingene.

- Det var da ikke dette vi kom til Libanon for, var hans kommentar. - Og treffer de bilene våre må vi gå hjem!

Granatene fortsatte imidlertid å falle ned rundt troppen ved Khardala-broen. I alt falt syv granater, og da den syvende granaten hadde dundret i bakken, tok korporal Ødegård sjansen på en rask spurt til dekningsrommet 300 meter unna.

Etter at skytingen med bombekastere var over, fortsatte det med en del spredt skyting fra håndvåpen i området, men det ble ikke skutt ytterligere mot den norske posten. Hendelsen ble samme kveld rapportert til UNIFIL Forward Headquarter i Metulla, og i meldingen fra bataljonen het det blant annet: "Episoden var en klart fiendtlig handling overfor den norske FN-styrken." Dette var klare ord, og harde ord.

Jeg fulgte med bataljonsjefen inn til Metulla samme kveld, med sjåfør Johnny Brenna ved rattet. Til daglig er han sjåfør på kommunal gravemaskin i Larvik, og han likte seg tydeligvis meget godt i raskere fremkomstmidler. Som vanlig var farten stor der vi kjørte mot Metulla. Dette fikk bataljonsjefen til å komme med følgende bemerkning:

- Major Haddad har klaget over at herr Brenna kjører for fort gjennom Marjayoun.

- Hva, har major'n sagt det?

- Ja, det har han.

- Jøss, rakk'n å ta bilnummeret også? I denna farta, mener jeg?

- Han gjorde nok det, ja.

- Kanskje jeg får jobb hos major'n når jeg er ferdig med FN-tjenesten, flirte Brenna og ga gass.

Og ved Khardala-broen kunne man gå til ro for natten. Korporal Magne Ødegård hadde foretatt sin raskeste 300 meter sprint, og uniformen hang i laser etter oppholdet under broen. Men han selv var like hel, bare syv sigaretter fattigere.

Litani-aksjonen

Samme dag som nordmennene ble beskytt ved Khardalabroen, laget israelske offiserer en hemmelig rapport, som forklarte hvorfor israelerne gikk over grensen til Libanon natten mellom den 14. og 15. mars.

I rapporten heter det at det var PLO-angrepet på bussen mellom Tel Aviv og Haifa den 11. mars, som fikk begeret til å flyte over. Det ble bestemt at en opprenskningsaksjon nå måtte til i Syd-Libanon, hvor større PLO-styrker holdt til. Men det ble samtidig bestemt at man ikke skulle angripe havnebyen Tyr i Libanon, da det blant PLO-folkene i denne byen også var mange sivile. Israelerne sa i rapporten at de ville spare så mange sivile liv som mulig.

Videre i rapporten het det at hovedformålet med aksjonen i Libanon var å sikre Israels nordre grense. Tett inn til grensen lå PLO i sine baser, og derfra gikk de inn i Israel for å drepe og sabotere, som det het i rapporten. Israel skulle gå inn i dette området, men landet var likevel ikke interessert i å holde på det på ubestemt tid. De ville imidlertid oppholde seg i Syd-Libanon til grenseområdene kunne betegnes som rolige og trygge, slik de var før PLO kom inn i området.

Rapporten sa at FN-resolusjon nr. 345 om å sende FNstyrker inn i området, kunne være begynnelsen på å få stabilisert og trygget forholdene der. Det viktigste, sa rapporten, var å gjenopprette sikkerheten for menneskene i Libanon og Israel, og samtidig få en slutt på PLO-truselen. Men i rapporten het det også at Litani-aksjonen kunne vise seg å få uheldige følger for Israel overfor Libanon og andre arabiske land. Målet var imidlertid å ødelegge PLO i Syd Libanon, hvor geriljasoldatene var utstyrt med våpen fra øst-Europa og arabiske land.

Israelerne tok med Litani-aksjonen også sikte på å ødelegge den militære oppbyggingen av PLO nær den israelske grense og sørge for at området mellom Litani-elven og grensen ble holdt fritt for geriljasoldater.

Under aksjonen i Syd-Libanon i mars ble mange PLOsoldater drept, het det i rapporten, og mange sivile flyktet nordover. Men, sa rapportskriveren, livet ville nok komme i normale former igjen og folk ville vende tilbake til sine landsbyer. Den israelske hær hjalp sivilbefolkningen med mat, klær og medisiner under aksjonen, og Israel satset på å bygge opp tilværelsen. for befolkningen og skape et bedre forhold mellom Libanon og Israel.

De fleste israelske soldater oppførte seg ordentlig under aksjonen, het det i rapporten, men det skjedde også en del negative tilfeller, som skadet forholdet til de sivile. Soldater som hadde behandlet sivilbefolkningen dårlig ville bli strengt straffet, sa rapporten, og det ble foretatt en lang rekke undersøkelser for å klarlegge påståtte tilfeller av overgrep mot befolkningen.

Videre het det at Israel ville hjelpe befolkningen til selv å forsvare seg, og lederen for den kristne del av befolkningen skulle samle folket. Senere skulle man så bli i stand til å bygge opp en ny libanesisk hær. Men dette alene var ikke nok til å stoppe PLO, sa rapporten.

I rapporten ble det også skrevet at libaneserne hadde beskyldt andre arabiske land for det som hadde skjedd i landet de siste årene. "Vi har ingen mulighet til å rettferdiggjøre oss selv overfor verden for hva som har skjedd i Libanon de siste årene", sa en av lederne for de kristne falangister, Pierre Gemayel.

PLO hadde også påført landet mange vanskeligheter, blant annet ved at så mange mennesker fra syd er flyktet nordover i landet under borgerkrigen. Rapporten hevdet for øvrig at FN ikke kunne løse landets grunnproblemer så lenge PLO oppholdt seg i Libanon. Resolusjonen i FN om å sende FN-styrker til landet kom altfor raskt, mente israelerne, blant annet som følge av sterkt påtrykk fra USA. Dette ville bare delvis løse problemene, sa rapporten, og nevnte videre at det viktigste måtte være å få de bevæpnede geriljastyrkene ut av landet. Israel vet at Libanon selv ikke kan løse problemene, og at de trenger hjelp. Heller ikke de kristne styrkene i landet var sterke nok i Syd-Libanon. De er for få og for dårlig militært sett.

Rapporten sa at Israel trengte en partner for å finne en løsning på Syd-Libanon-problemet, og at en slik partner kan være Syria, som i juli 1976 tok kontroll over store deler av landet. Bare syrerne kunne kontrollere PLO og få gjenopprettet orden i Libanon. Riktignok var Syria radikal og ensidig i Midt-østen-problematikken, men Syria ønsket ikke å komme i konflikt med Israel på noen som helst måte, hevdet rapportskriveren.

På slutten av denne rapporten het det at USA var mer interessert i fred mellom Israel og Egypt enn fred i Libanon.

En ting som kompliserte FN's oppgave i Syd-Libanon, var at Israel fortsatte å forsyne de kristne libanesere langs grensen med våpen. Israelerne håpet tydeligvis at en buffersone i den kristne delen av Syd-Libanon kunne stoppe palestinerne i å rykke over grensen. Og mens de kristne i syd ble stadig sterkere som følge av den israelske hjelpen, ble palestinerne stadig mer bitre. - Hva har alle disse fremmede nasjoner her å gjøre? spurte palestinerne. De gjør jo bare det skitne arbeidet for Israel.

Velkommen til Cheeba

Soldatene som opplevde bombekasterangrepet ved Khardalabroen tilhørte 3. kompani og fikk etter denne episoden navnet Khardala-gjengen. Men kort tid etter ble denne posten overtatt av nepalerne, og Khardala-gjengen ble forflyttet til Kaoukaba. Der opplevde de også et kraftig PLO-angrep en tid senere. Dette kompaniet fikk i grunnen mer enn nok av nervepirrende opplevelser den første tiden i Syd-Libanon, og mer skulle det bli.

Etter skytingen mot deres stillinger i Kaoukaba da troppen ble trukket ut, med unntak av 12 mann, merket vi antipatien hos lokalbefolkningen.

Men så skjedde en ting som gjorde at det hele begynte å snu seg, ihvertfall følte soldatene at de atter var velkomne blant sivilbefolkningen.

Den 10. april gikk 11 av våre soldater inn i fjellbyen Cheeba på grensen mot Syria. Løytnant Nils Melby fra Elverum og hans ti soldater, alle frivillige, gikk om kvelden opp mot

landsbyen for å opprette en kontrollpost der. Soldatene nærmet seg byen med stor forsiktighet. Ikke visste de om veien var minelagt, ikke visste de hvordan sivilbefolkningen ville ta imot dem, eller om det var PLO-soldater i området. Soldatene hadde til da vært utsatt for så mye skyting og bombing, at de visste å fare varsomt frem.

Men intet skjedde der de 11 soldatene forsiktig tok seg oppover den kronglete og smale fjellveien. Det vil si, intet dramatisk skjedde. Tvert imot. Da løytnant Melby og soldatene kom inn i utkanten av Cheeba, ble de fullstendig overrumplet av de menneskemasser som plutselig dukket frem og ønsket soldatene velkommen. Folk sto på hustakene og vinket og ropte, og byens ordfører kom personlig og ønsket FN-styrken velkommen til Cheeba. Soldatene ble plasert i privatbiler og kjørt til byens politistasjon, hvor løytnant Melby ble innkvartert. Soldatene, som ikke hadde med seg overnattingsutstyr, fikk bo hos befolkningen i byen. De fikk rene senger, god mat og kjølig drikke. Og soldatene slapp å stå vakt om natten. Innbyggerne insisterte på selv å stå vakt over soldatene, slik at de fikk hvile ut! Løytnant Nils Melby, som straks ble døpt Mister Nils, ble byens maskott.

Men før han ble helt bortskjemt, sendte Mister Nils en kort og nøktern situasjonsrapport tilbake til bataljonen: "Sitrap fra lt. Melby. Har ankommet Cheeba. Stort oppstyr i byen. Møtt av skolebarn med libanesiske flagg. Hjertelig mottatt, ble vist vei til den lokale politistasjonen. Politifolkene var uniformerte og sa de representerte deri lovlige libanesiske regjering. Stemningen sterkt anti-israelsk. Behov for forsyninger kommer senere. Innbyggertallet 12 000 - 700 skolebarn."

Fjellbyen Cheeba, som nærmest klamret seg til den steile fjellsiden, hadde unngått enhver form for krigshandling da borgerkrigen raste i Libanon. Befolkningens vennlighet ga også soldatene et litt puff fremover rent tjenestemessig. Tjenesten var spesielt hard den første tiden i Syd-Libanon, og soldatene hadde behov for både ro og hvile og en skikkelig dusj. Og dette fikk de i Cheeba.

- Det har vært fred her i over hundre år, sa en av de engelsktalende i Cheeba. - Og vi håper at de norske soldatene vil bidra til at de fredelige tilstander vil fortsette. Vi har også bestemt at Mister Nils og hans soldater skal få bli her et helt år, og vi skal selv sørge for forsyninger til soldatene, og uten at det skal koste noe. Vi betaler alt. Husk det!

Maken til mottagelse hadde ingen norsk FN-soldat fått tidligere, men det kunne selvsagt ikke komme på tale å bli der et helt år, selv om befolkningen i Cheeba ytret sterke ønsker om det. Tjenesten skulle tross alt bare vare i seks måneder, og da fikk det ikke hjelpe hvor god mottagelse de fikk og hvor godt de ble behandlet. Men det var tydelig at befolkningen i Cheeba nå var lykkelige over å få beskyttelse av nordmennene. De viste med all tydelighet at de ikke stolte på israelerne, og at de helst så området fullstendig fritt for israelske inntrengere.

Da Mister Nils måtte forklare folkene i byen at hans tropp skulle skiftes ut om kort tid, ble det protestert høylydt. Mister Nils og hans gutter skulle ikke forlate byen!

Men etter et par ukers herlig tilværelse i Cheeba ble troppen byttet ut med en annen tropp norske FN-soldater, og også de fikk en fenomenal mottagelse i Cheeba.

- Det hele var fantastisk, sa fenrik Per Olav Utgård fra Oslo etter å ha oppholdt seg et par uker i Cheeba. - Vi har sett hjemkomsten til de allierte styrker i 1945 på film, men det blir jo bare barnematen i forhold til det vi opplevde her!

Av og til var det virkelig godt å være norsk FN-soldat i et ellers så urolig land.

Major Saad Haddad

Som man forstår, noen steder ble de norske FN-soldatene meget godt mottatt, andre steder ble det møtt med en kald skulder. Lenge forsøkte vi å forstå hva som egentlig hadde skjedd og hva som fortsatt skjedde i Libanon, men den politiske situasjonen var ikke så helt enkel å oppfatte for den norske soldat. Men noe forsto man selvsagt. I det området hvor den norske bataljonen lå, hadde man to forskjellige grupperinger. Falangistene, de kristne, hadde sitt hovedsete i byen Marjayoun, som ligger syd-øst i landet. Major Saad Haddad regjerte i denne byen over 600 soldater, og under den israelske invasjonen i Syd-Libanon i mars var det et meget godt samarbeid mellom falangistene og israelerne. De israelske styrkene støttet Haddad fullt ut, og sørget også for å gi opplæring til en del av hans offiserer. Denne opplæringen foregikk for en stor del i Israel, og det meste av Haddads materiell var israelsk. - Major Haddad var altså den store hersker i Syd-Libanon, men utpå sommeren gikk det rykter om at han var avsatt fra sin stilling, og at andre og mer opprørske ledere hadde overtatt. Hvorvidt dette var riktig, var det vanskelig å fastslå. Selv påsto Haddad at han ikke hadde kontroll over det han kalte militsiaen, men like fullt var han ofte i rampelyset og oppførte seg som om han alene var den store leder. Men gikk man ham nærmere på klingen, for eksempel i forbindelse med at det ble skutt fra falangistenes stillinger mot våre styrker, unnskyldte han seg og forklarte at dette hadde ikke han noe med; han skulle forsøke å snakke med militsiaen for å få satt en stopper for skytingen. Men han kunne også i samme åndedrett si, at hvis vi ikke skaffet vann til Marjayoun i løpet av en time eller to, ville han begynne beskytingen mot oss. Og han holdt ord!

Saad Haddad uttalte stadig at han var den lovlige libanesiske regjerings mann i Syd-Libanon, og lenge trodde vi på ham. Men i slutten av juli skjedde det ting som gjorde at vi begynte å tvile sterkt på om han var regjeringens mann. At han var israelernes mann var hevet over enhver tvil, men utviklingen i løpet av sommeren tydet på at han neppe var den best egnede mannen regjeringen kunne ha i syd. Dette skal vi imidlertid komme tilbake til.

Den andre parten vi hadde nær innpå livet, var selvsagt PLO, som FN-styrkene etter beste evne forsøkte å holde vekk fra den israelske grense. Den palestinske frigjøringsorganisasjonen var ikke alltid like lett å hankses med, og den norske og franske bataljonen hadde diverse skyteepisoder hvor en eller annen fraksjon av PLO var motparten. PLO i Libanon er ikke bare en gruppe, det kunne i vårt område være inntil 20 forskjellige fraksjoner, og ikke alle fraksjoner var like enige politisk. Den norske bataljonsledelsen hadde imidlertid direkte telefonforbindelse med både Haddad og PLOledelsen i området, samt hyppige møter med begge parter - hver for seg, selvsagt. For det er mildt sagt at falangistene og PLO var som hund og katt.

Den syriske styrken (Den arabiske fredsstyrke) var en faktor som ikke spilte vesentlig rolle for FN-styrkene i syd, men syrerne var en viktig maktfaktor i nord med sine mange tusen mann. Og sammenstøtene mellom syriske styrker og høyreorienterte kristne var både hyppige og voldsomme i området omkring Beirut. En israelsk offiser hevdet for øvrig at han trodde syrerne ville overta makten i Libanon i løpet av et eller to år. Dette er noe bare tiden vil vise. Men det er ingen tvil om at FN-styrkene, og spesielt den norske, hadde en overmåte vanskelig oppgave den første tiden der de sto mellom to bitre fiender, som ikke nølte med å åpne ild mot hverandre, selv om det skulle gå ut over FN's fredsbevarende styrker. Det var i sannhet en farlig fred vi var havnet opp i!

Major Saad Haddad var for øvrig en lunefull herre. Av og til var han vennligheten selv overfor oss, andre ganger kunne han som nevnt ringe og true med beskytning hvis ikke Marjayoun fikk vann inn i byen. I denne forbindelse hadde vår pionertropp en meget vanskelig oppgave. Vannrørene til Marjayoun var ofte vanskelig å finne, og når de omsider ble funnet, viste det seg ofte at de var skåret over, en jernplate var sveiset inn på tvers av røret, hvoretter det var blitt sveiset sammen igjen og dekket med jord. Pionertroppen fant også mye bly og plast inne i rørene. Disse to stoffene ble sluppet ned i rørene, og i rørknærne sandet det seg store mengder med bly og plast og tettet det hele til.

Sabotasje mot vannrørene var selvsagt en alvorlig ting, og vår pionertropp slet hardt med å få satt systemet i orden, slik at vi skulle slippe å bli beskyttet av falangistene.

Mineeksperten vår, major Leif Andersen, var også vitne til en pussig episode i forbindelse med vannrørene til Marjayoun. Disse rørene gikk også til befolkningen i Hasbhaya, som hadde en ganske annen politisk oppfatning enn de kristne falangister. To rørleggere, en fra Marjayoun og en fra Hasbhaya, møttes omtrent midtveis mellom byene. Begge var gamle kjente, men politisk uenige. Da de møttes like nedenfor Ebel es Saqi, ble det en voldsom hilsing og kyssing og klemming. Så begynte de å krangle så fillene føk om vannsystemet, og om hvem som skulle skru opp en ventil på røret. Det endte med at mannen fra Hashbaya skulle skru opp ventilen et par omdreininger, slik at rørleggervennen fra Marjayoun kunne få vann inn i byen. Så ble gjort, og de to kysset og klemte hverandre igjen før de tok avskjed. Etterpå kom mannen fra Hashbaya bort til major Andersen og smilte lurt. - Jeg skrudde ikke ventilen opp, sa han og flirte stygt. - I stedet for å skru den to vendinger opp slik at Marjayoun skulle få vann, skrudde jeg den to vendinger igjen. Ha!

En enorm påkjenning

Svært få - eller kanskje ingen - av de norske FN-soldatene som ble sendt til Libanon i mars og april, hadde vel noen gang hatt krigserfaring. Det vi dumpet opp i, og de mange skyteepisoder vi havnet i, satte etter hvert sitt preg på mange av soldatene. Etter å ha vært direkte beskyttet flere ganger, og vært i farlige kampsituasjoner, fikk enkelte av soldatene nerver. Ved et skjebnens lune ble ingen av våre drept eller alvorlig såret ved disse kampene, men psykiske lidelser gjorde seg etter hvert gjeldende. I løpet av de tre første månedene ble 32 norske soldater sendt hjem fra Libanon, hovedårsaken var psykiske lidelser. Fra de øvrige nasjoner i FN's tjeneste ble det hjemsendt 22 mann i samme tidsrom, henholdsvis fra Frankrike, Senegal og Sverige, og tallet for nordmennenes vedkommende må sies å være relativt høyt.

Årsaken kan være at det var en enorm påkjenning for soldatene å bli kastet ut i en krigssituasjon i et fremmed land, dernest skjedde avreise hjemmefra over hals og hode, før de hadde rukket å venne seg til tanken. Men årsaken til at tallet ble så høyt, kan også ligge i at det norske helsebegrepet når det gjelder psykisk helsevern, er mer omfattende enn det som de øvrige FN-nasjoner i Libanon opererer med.

På den annen side var nordmennene den første tiden adskillig heldigere hva angår tapskvote enn de andre nasjoner. I løpet av første halvdel av tjenesten mistet Senegal fem mann, Frankrike tre og nordmenn og svensker én hver.

Men sykdom herjet en stund stygt blant nordmennene. ikke alvorlige tilfeller, men ubehagelige nok. Omtrent hele den norske bataljonen pådro seg etter hvert den blant FN soldatene så berømte jalla-maven, et maveonde som kunne slå soldaten fullstendig ut. Noen

egentlig årsak fant man ikke, men det ble antatt at maveinfeksjonen skyldtes kraftig forandring i tarmfloraen. Enkelte slapp heldig fra sykdommen, bare med litt kvalme og oppkast, mens andre kunne bli hardt rammet med fullstendig tømming gjennom alle kanaler, brå uttørring av kroppen, og etterfølgende mavekrampe. Sykdommen kunne vare i dagevis, og den kunne også komme brått tilbake både en og flere ganger.

Ikke bare var den rent fysisk ubehagelig, denne jallamaven, men psykisk kunne den også være litt av en prøvelse. Det hendte nemlig man ikke rakk frem til feltlatrinen og måtte snu på halvveien. Å se barske soldater som hadde bærsjet seg ut, var ikke uvanlig, og vi tok det som menn!

Latrinesystemet den første tiden var heller ikke av det beste. Hadde man nå engang rukket frem til latrinen, var likevel ikke faren over, noe flere av oss fikk merke. Latrinen var et dypt hull i bakken, og over det var det lagt to solide jernstenger. På disse stengene var det plassert en treramme, som man skulle huke seg ned over. Denne form for toalettssystem finnes mange steder i verden, bare ikke hjemme hos oss, og når man ikke er vant til systemet, vantrives man hver gang man må besøke et slikt sted. Og det ble ikke bedre med trivselen etter at flere av oss ramlet ned i det grufulle hullet, enten fordi kanten av hullet raste sammen eller fordi trerammen tippet forover med sin gjest.

Men så hendte det at man fikk permisjon og kunne dra til "sivilisasjonen" og både dusje skikkelig og sitte på do, og det gjorde godt.

Men ikke alltid var det like hyggelig for bataljonen å sende permittenter ut av leiren. Da vi etter flere ukers hard tjeneste endelig kunne få vår første dagstur til Tiberias ved Genesaretsjøen eller week-end-turer til Haifa, hendte det ikke så sjelden at disse turene endte i en generalfyll for mange. Og det er da ikke noe å si på at befolkningen, spesielt i Tiberias, etter hvert fikk nok av Olagutter som skeiet fullstendig ut. Ola drikker, det vet vi. Og da blir vi store og pokker til karer. Men det ser ut som om denne virkningen blir enda større når Ola er i uniform, for ikke å snakke om når han er i uniform i utlandet.

Men dette var et "begynnerfenomen". Etter en viss tid roet det hele seg ned, og alkoholiske utskielser hørte med til sjeldenhetene. En av årsakene til at det hele bedret seg, var nok at bataljonen slo hardt ned på disse forholdene. Trusel om hjemsendelse på grunn av fyll satte nok en støkk i mange. Det skal likevel ikke legges skjul på at enkelte fikk alkoholproblemer mens de var i FN-tjeneste i Syd-Libanon. Sannsynligvis hadde flere av disse hatt problemer før de dro nedover, og brennevinet var foruroligende billig for personer med sterk trang til alkohol. Selv om det ble innført kvoteregulering på to flasker brennevin i måneden, klarte soldatene å få tak i så mye brennevin de ønsket. Falangistene sørget nemlig for å plasere en handelsmann like ved leiren, og han solgte brennevinet til en pris av fem dollar pr. flaske, mens whiskyen i kantinen kostet tre dollar pr. flaske.

Noe av skylden for de enkelttilfeller av alkoholmisbruk som oppsto, må antagelig den harde og nerveslitende tjenesten i enkelte avdelinger ta. Etter noen måneders tjeneste i de mest utsatte kompanier begynte enkelte av soldatene å merke symptomer på stress, og det første tegnet var det legene kaller dyspepsi - eller sur mave. Mange fikk også nervetrøbbel, men ikke verre enn at noen dagers ro og hvile bedret tilstanden for de fleste. En del ble likevel sendt hjem, uskikket for FN-tjeneste, som det heter. Og for en av soldatene ble påkjenningen så stor, at han måtte dopes med beroligende midler og hjemsendes - iført håndjern og med eskorte av militærpolit. Nervene hadde slått fullstendig klikk.

Sivilbefolkningen

Under krigshandlingene - både under borgerkrigen og under israelernes innrykking - gikk det hardt ut over sivilbefolkningen, og flyktningstrømmen nordover ble en belastning for den libanesiske regjering. I måneder og år hadde flyktningene bodd under kummerlige forhold i overbefolkede leire, hvor sykdom og nød gjorde tilværelsen uutholdelig. Noe av nøden og sykdommen ble lindret takket være humanitær hjelp fra andre nasjoner, blant annet fra Norges Røde Kors og ved en enorm innsats fra enkeltpersoner, deriblant også mange fra Norge. Norske leger var også i tjeneste hos PLO.

Men noen ble igjen i Syd-Libanon, selv under de verste krigshandlinger, og enkelte landsbyer hadde unngått enhver form for krig gjennom flere år, merkelig nok. Mens en landsby kunne bli fullstendig rasert, kunne nabobyen bli liggende uberørt. Fjellbyen Cheeba var som nevnt en av de byene som ikke hadde hatt føling med krigen, en annen by var Dibbine, som bare hadde et innbyggertall på 460, alle drusere. Denne lille byen ligger i umiddelbar nærhet av falangistenes by Marjayoun, og major Saad Haddad hadde sin sterke hånd rundt Dibbine.

Vår teltleir - Dovre - lå bare et par kilometer unna denne byen, og da det en dag kom forespørsel om hjelp fra den norske FN-bataljonen til diverse ting, var det ikke nei i vår munn.

Selv om befolkningen i Dibbine ikke hadde blitt direkte berørt av selve krigshandlingene, hadde krigen likevel satt spor etter seg. Til vår bataljonsledelse kom det beskjed om at folkene i Dibbine manglet både mat, mel, sukker, ulltepper og mye annet livsnødvendig. Skikkelig vanntilførsel hadde de heller ikke etter at deres system av vannrør var blitt ødelagt utenfor byen, og de våget seg ikke ut for å rette feilen, ettersom major Haddad hadde forbudt dem å forlate landsbyen. Det var ihvertfall slik historien ble fortalt til oss.

Siden en del av FN-styrkens uoffisielle oppgave var å etablere god kontakt med sivilbefolkningen i området, ble det bestemt at vi skulle undersøke hva som kunne gjøres for menneskene i Dibbine.

Med kaptein Steinar Nygaard fra Trondheim som "Liaison Officer for Humanitarian Affairs" i spissen dro vi fire mann opp til Dibbine, og vi fikk en overstrømmende mottagelse av byens befolkning. Gamle og unge kom ut i de trange gatene og vinket til oss, og etter å ha kommet i kontakt med en engelsktalende druser, fikk vi vite at byen hadde vært isolert nokså lenge.

I byens storstue satt de elleve eldste mannlige innbyggere i byen, og de la frem sine ønsker for kaptein Nygaard, som lovet å gjøre hva han kunne for å hjelpe befolkningen. Blant annet var det sterkt behov for insulin til en sukkersyk mann, og kaptein Nygaard lovet å bringe medisinen neste dag.

- Vi takker dere alle, sa tolken da vi skulle forlate byen.

- Alle snakker om dere her, og vi vet at dere er lier for å hjelpe oss. Vi liker ikke krig, vi liker ikke å skyte. Det er fred vi vil ha, og det ber vi om hver dag.

Da vi forlot de elleve og gikk ut for å sette oss i bilen, ble vi nærmest neddyngnet av blomster fra befolkningen, som tydeligvis satte sin lit til FN-styrken. Kaptein Steinar Nygaard, som er ungkar, ble for øvrig tilbudt hustru av druserne, og som den høflige mannen han er, lovet han å tenke over saken.

Neste dag dro kapteinen tilbake med medisinen, men da han skulle kjøre inn i Dibbine ble han stoppet av Haddads menn, som ikke ville vite noe av at FN-styrken hjalp druserne i Dibbine. - Veldedighet er ikke FN-soldatenes business, fikk han høre.

Nå ble den ellers så rolige trønderen forbannet, og han gjorde det klinkende klart at han aktet å kjøre inn i Dibbine med medisinen, hvilket han gjorde. Men inne i byen ble han møtt av en nervøs tolk, som dagen før var blitt innkalt til major Haddad. Under en tre timer lang samtale fikk tolken høre at druserne i Dibbine værsgod fikk klare seg selv uten innblanding fra nordmennene!

Et par dager senere gikk vi i dekning, da folk fra Marjayoun begynte å skyte med håndvåpen over hodene våre i teltleiren. De skjøt tydeligvis ikke for å treffe, men bare for å skremme oss litt. Da jeg dagen etter var oppe i Marjayoun i et ærend, ble jeg stoppet av en ung vaktpost ved byporten, som på stotrende engelsk spurte om jeg kunne skaffe ham ammunisjon til hans pistol. Jeg ble først perpleks, deretter forbannet. - Mener du virkelig at jeg skal skaffe deg ammunisjon, når dere om kvelden står oppe i svingen og smeller av skudd mot oss?

- Joda, det var visst helt i orden, det, mente ungdommen.

Det er ikke til å undres over at man av og til hadde visse vanskeligheter med å følge logikken og tankegangen hos lokalbefolkningen i Syd-Libanon.

Men det var ikke bare tankegangen og logikken som syntes annerledes enn vår egen. Også moralen var en ganske annen. En av lederne for en flyktninggruppe fra syd, imman Mosa Sadr, uttalte til vår ambassadør i Beirut, Tancred Ibsen, at nordmennene ville tape ansikt om de befattet seg med ting som hasj, alkohol og innfødte kvinner. Enhver utskeielse på disse feltene ville medføre en skamplett på vårt forhåpentlig gode rykte, og vi måtte for all del ikke fraternisere med kvinnene i området. Så vidt vites unngikk de norske soldatene å tape ansikt som følge av uvitenhet om lokalbefolkningens moralnormer. En av soldatene i Kompani 2 hadde for øvrig fast følge med en søt 17-åring i byen Cheeba, men slutten på den historien - eller fortsettelsen - kjenner vi ikke.

Sivilbefolkningen var meget vennligsinnet overfor nordmennene, og kom vi på besøk til en eller annen landsby i vårt område, ble vi alltid invitert inn til landsbyens overhode for å drikke kaffe. Det var jo alltid hyggelig å få slappe av i private omgivelser, men kaffen de serverte gjorde at man ofte kviet seg for besøk hos sivilbefolkningen. De ble skjenket i små kopper uten hank, og den var både tykk, sterk og samtidig kraftig sukret. Det var et slit å få ned denne væsken, men god norsk høflighet tilsa at man gjorde gode miner og drakk med velbehag. Vi lærte imidlertid ganske snart at vi ikke skulle drikke ut kaffen før det bare var minutter igjen til vi måtte trekke oss tilbake, for verten var rask med å fylle på når koppen var tom.

Soldatene som lå i byen Hebbarya, kom også i meget god kontakt med sivilbefolkningen etter hvert, og det oppsto nærmest familiære forhold. Soldatene ble stadig invitert hjem til befolkningen, hvor de fikk den beste traktering. Til gjengjeld inviterte soldatene sine libanesiske venner til blant annet filmforestillinger på byens torg. Vi var godt forsynt med filmer under tjenesten, og kunne vise ny film hver kveld.

På torget i Hebbarya ble det montert opp et enormt filmlerret, og byens 400 innbyggere troppet opp om kvelden for å se spillefilm. En slik film besto som regel av tre ruller, som måtte skiftes, og dette tok som oftest bare et minutt eller to. Men da første rull under en

filmforestilling var ferdig midt i en dramatisk scene og lerretet ble svart, kom det et brøl av skuffelse fra kinopublikum. De trodde filmen var slutt, og de var skuffet over at noen kunne finne på å slutte handlingen midt i en slik spennende scene. Stor var gleden da en ny rull kom på plass og dramaet kunne fortsette under den stjerneklare libanesiske himmel.

Denne formen for fraternisering med sivilbefolkningen hadde ingen imot, den skapte bare et ekstra godt forhold til menneskene omkring oss.

Ilden besvares

Selv om lysten til å fraternisere med det motsatte kjønn kunne bli aldri så stor, ga ikke tjenesten noe særlig anledning til det. Den var beinhard, spesielt ute i kompaniene som lå spredt oppe i fjellene. Nattevaktene var spesielt nervepåkjennende, det tar på å stå og lytte i den stille natten. Hørte man noe, eller var det bare innbilning? Man tar ladegrep på geværet og forbereder seg på det verste. Slikt tar på i det lange løp.

Den 9. mai skjedde så det man hadde ventet på, men som man hadde håpet å unngå, åpen kamp mellom norske styrker og geriljasoldater. Den norske styrken var flere ganger tidligere blitt direkte beskyttet, men uten å besvare ilden. Denne gang ble ilden besvart.

Episoden ble innledet på fredelig vis denne formiddagen. En palestinsk gruppe som ble kalt Nordvest Kaoukaba, ba om et møte med våre styrker i Kaoukaba. Denne byen, som lå i en bratt åsside i utkanten av det norskkontrollerte området, var fraflyttet for lengst. Bare et par bønder hadde tilhold der i tillegg til den norske troppen fra Kompani 3. Bare et steinkast unna, nede i olivenlundene, lå en annen fraksjon av PLO.

Gruppen fra Nordvest Kaoukaba kom frem til Kaoukaba ved 9-tiden og ba om et møte med troppssjefen, og et nytt møte ble avtalt til klokken 10. Soldatene som kom for å avtale møtet, var ungdom i 14-15 års alderen, godt bevæpnet.

Troppssjefen, løytnant Petter Kjendlie, kom til avtalt tid frem til fenrik Morten Lassen og hans lag for å ta imot representantene for denne PLO-grupperingen, men ingen kom. De norske soldatene ventet tålmodig i solsteken en hel time uten at noe skjedde. Men plutselig fikk de øye på 12 geriljasoldater som kom fremover mot nordmennene, bevæpnet med maskingevær, håndvåpen og geværgranater. I stedet for å komme helt frem til møtestedet, gikk geriljasoldatene med ett ned i typisk kampstilling ca. 125 meter fra fenrik Lassens lag, like ved det som av guttene var døpt "Ørneredet" øverst i Kaoukaba.

Hva var egentlig i ferd med å skje? De norske soldatene fikk ikke tid til å fundere lenge på det, for uten varsel åpnet de 12 geriljasoldatene ild direkte mot det norske laget. Skuddene smalt rundt nordmennene, og rikosjettene hvinte til alle kanter. Fenrik Kristoffer Hole fra Lesja sto i døråpningen til "Ørneredet" da skytingen begynte, og med ett falt han sammen på bakken. Han var truffet i benet av et rikosjett, men til tross for skaden klarte han ved egen hjelp å hinke vekk fra kampsonen.

Løytnant Petter Kjendlie fikk nå øye på to geriljasoldater som var på vei mot fenrik Lassens lag. De to ble anropt da de var omkring 50 meter fra stillingen og bedt om å fjerne seg. I stedet for å adlyde eller svare, gikk de to geriljasoldatene ned på kne og begynte å skyte mot nordmennene. Flere av skuddene traff sandsekkene foran dekningsrommet.

Det var ingen tvil om at PLO-folkene var fast bestemt på å meie ned den norske styrken, men etter at den første overraskelsen hadde gitt seg hos nordmennene, hadde de fått nok av dette livsfarlige spillet. Fenrik Lassen grep selv maskingeværet og sendte en salve mot geriljasoldatene. Tidligere hadde nordmennene ikke skutt tilbake når de ble beskutt, men ordrene var nå klinkende klare. Følte vi oss direkte truet, skulle vi besvare ilden for å beskytte oss selv. Og angrepet på den norske stillingen var tydeligvis godt planlagt.

Mens denne skuddvekslingen pågikk, ba major Haddad på vegne av falangistene den norske bataljonsledelsen om å få være med på kampen, men dette ble det sagt et klart nei til. Skytingen ved "Ørneredet" fortsatte, og løytnant Kjendlie fant tiden inne til å gi ordre om det som på fagspråket kalles rettet ildgivning. Altså, ingen pardon eller skyting over hodene på geriljasoldatene, men direkte ild.

Det er mulig at geriljasoldatene ikke hadde ventet å bli beskutt. De hadde tidligere skutt på oss uten at vi hadde besvart ilden, men denne gang fikk de seg en overraskelse. Da ilden fra den norske stillingen ble rettet direkte mot geriljasoldatene, oppsto det en liten pause i skytingen fra PLOsiden. Denne lille pausen ga det norske laget anledning til å få i stilling to mann med den rekylfrie kanonen "Carl Gustav" - kaliber 84 mm. I tillegg til de to med kanonen tok også fem mann med maskingevær stilling ved "Ørneredt".

De nærmeste geriljasoldatene lå bare 30 meter unna nå, og på ordre ble "Carl Gustav" rettet inn mot dette stedet. To skudd ble avfyrt, og det bli stille fra denne posisjonen.

I rapporten som ble skrevet etter hendelsen, het det kort og godt: "Begge skuddene traff."

Nå kom ytterligere større forsterkning til den norske stillingen, og disse gikk i posisjon på sydsiden av "Ørneredet". Det ble atter skuddveksling mellom nordmennene og geriljasoldatene, og ildgivningen var meget hissig. Nå var også bataljonsjefen kommet frem til Kaoukaba, hvor han fulgte kampene.

Skytingen mellom de to gruppene fortsatte et par timers tid, men omsider ble det meldt om våpenhvile. Nordmennene stoppet øyeblikkelig ildgivningen, mens geriljasoldatene fortsatte å smelle av noen skudd i et par minutter, før også de ga seg.

Palestinerne viftet med en rød fille mot nordmennene fra en åskam et stykke unna. Løytnant Kjendlie tok av seg den blå bereten og viftet tilbake, før han uten å nøle gikk rett bort til geriljasoldatene. PLO-folkene ba om å få hente en av sine drepte, og det ble da klart at det hadde vært falne i den intense og hissige kampen ved "Ørneredet". Løytnant Kjendlie fulgte gruppen frem til den drepte. Han kunne kjenne igjen noen av geriljasoldatene fra tidligere møter, de fleste av dem var mellom 19 og 30 år, og de virket veldisiplinerte som soldater, kunne løytnanten rapportere.

Den norske styrken avfyrt under kampen i alt 200 maskingeværskudd, 50 skudd fra AG3 og to granater fra "Carl Gustav". PLO's skudd ble anslått til å være ti ganger så mange fra håndvåpen, samt åtte geværgranater.

Det offisielle tapet hos palestinerne ble oppgitt til en drept og en såret, mens nordmennene mente at adskillig flere var blitt drept, kanskje så mange som åtte.

Etter denne episoden ble hele den norske bataljonen satt i høyeste beredskap, men det hendte ikke mer den dagen.

Var det korrekt det den norske styrken i Kaoukaba gjorde da den åpnet ild? Utvilsomt. Etter to tidligere episoder hvor vi ble beskytt, kom det klare ordrer om hva vi skulle gjøre dersom det atter ble skutt på oss. Vi skulle besvare ilden.

PLO-folkene ga etter dette en forsikring om at de ikke skulle skyte mot nordmennene flere ganger. Det at den norske styrken hadde besvart ilden så ettertrykkelig, hadde nok gjort et visst inntrykk. Vi var altså ikke så snille og forsiktige som de kanskje trodde?

Oberst Vigar Aabrek uttalte at den norske styrken i dette tilfellet handlet absolutt korrekt, og ingen kunne klandres for det som skjedde.

Men atter en gang meldte spørsmålet seg, hva var det for slags situasjon vi var havnet i? Fred var det tydeligvis ikke i landet, selv om alle parter lovet på tro og ære og ved alle de guder som finnes i området, at de ikke skulle slåss eller skyte på noen.

Disse lovnader ble bare ikke holdt.

Advokat i felten

Skyteaffæren i Kaoukaba var naturlig nok godt stoff for avisene hjemme, og ikke mange dagene etter denne hendelsen var en del aviser atter på plass i det norske området. Den første tiden her nede strømmet journalister hjemmefra inn i hopetall, og det ble ofret adskillig spalteplass på den norske FN-bataljonens oppgave i Syd-Libanon. Stort sett var bataljonsledelsen fornøyd med det som ble skrevet om oss og om hendelsene i Syd-Libanon, men det hendte enkelte ganger at en og annen avis, etter soldatenes mening, gikk over streken i sin sensasjonslyst.

De pårørende hjemme hadde den første tiden bare aviser, radio og fjernsyn å holde seg til når det gjaldt utviklingen i Libanon. Soldatene selv hadde liten anledning til å få sendt brev regelmessig de første ukene. Når jeg sier "bare" aviser, radio og fjernsyn, betyr ikke dette at deres nyhetsformidling var uetterrettelig, men det var svært viktig for de pårørende hjemme å få høre fra soldatene selv om hvordan de hadde det. Svært mange av oss visste at våre nærmeste var meget engstelige for oss, og nyhetene i massemedia var etter manges mening enkelte ganger overdrevne.

Få dager etter Kaoukaba-affæren kom også Aftenposten til Syd-Libanon. Journalist John Berg var der nede til stadighet under vår periode, og denne gang kom han med fotograf samt en person til, som for meg virket kjent, men som jeg ikke klarte å plassere med en gang. Som vanlig hilste jeg på de ankomne, men den tredje personen var såpass utydelig i sin presentasjon av seg selv at jeg ikke oppfattet navnet. Som presseoffiser ba jeg om å få se vedkommendes pressekort, Og da jeg så navnet, kvakk jeg til. Den som her stilte med pressekort fra Aftenpostens journalistklubb, var h.r.advokat Annæus Schiødt jr., kjent fra Lillehammer-saken og fordi han senere ble sin israelske klient Sylvia Rafaels ektemann. Advokaten ble bedt om å forklare for vår NK, oberstløytnant Bjørn Rødland, hva slags oppdrag han hadde i SydLibanon, og til det svarte Schiødt at han var der for å studere norske

journalisters arbeidsforhold i Syd-Libanon. Dette var et meget tynt svar, men under sterk tvil fikk han være med oss til Kaoukaba. Det gikk imidlertid ikke mer enn et kvarter før bataljonsledelsen fant at advokatens tilstedeværelse i Syd-Libanon var en fare for både ham selv og for vår egen situasjon i et meget urolig område. Han ble da straks hentet og ført ut av området i en fart.

Journalister var det som sagt mange av den første tiden. De kom fra alle verdenshjørner, og uten unntak må det sies at det var en grei gjeng å arbeide sammen med. Enkelte måtte riktignok vises ut av området, men bare fordi de ikke hadde sørget for skikkelig klarering og tillatelse fra de rette myndigheter til å besøke oss. Men høyesterettsadvokatens besøk i Syd-Libanon var betenkelig, mente bataljonsledelsen.

Nøytralitet

Livet i Syd-Libanon var ikke kjedelig for FN-soldaten. Riktignok kunne det gå rutine i enkelte ting, men rutinen ble ofte brutt av nye og uventede hendelser. En morgen i slutten av mai, da dagen for soldatene så vidt hadde begynt og mens den fuktige morgentåken hang som et tett slør over Marjayoun på den andre siden av delen, ble vi avbrutt i vårt arbeid av oberstløytnant Bjørn Rødland. Han ga beskjed om at alt annet arbeid skulle innstilles med øyeblikkelig virkning, og at samtlige mann i Dovre skulle sette i gang med å grave dekningsgraver og fylle sandsekker. Årsaken? Major Haddad hadde gitt oss beskjed om at han ville åpne ild mot en innesperret gruppe PLO-soldater, som lå i en lund i nærheten av et av våre kompanier. Og de 18 geriljasoldatenes oppholdssted var så ubehagelig nær vårt kompani, at granatilden like lett kunne falle i vårt område. Og hvis PLO-soldatene skulle besvare ilden mot Marjayoun, lå Dovre såpass nær denne byen, at vi like godt kunne få noen treffere. Det hendte nemlig noen uker senere.

Vi jobbet på spreng i den intense varmen, og den brune sanden la seg på oss som et teppe. Vi drakk litervis med vann der vi grov og spadde i håp om å bli ferdige før major Haddad åpnet ild.

Israelerne, som fortsatt sto inne på libanesisk område, gjorde intet for å hindre Haddad i å åpne ild. De hadde bebudet at de ville trekke seg tilbake fra Libanon den 13. Juni, og de bakket opp Haddad på alle mulige måter.

Men hvor sterk hans posisjon blant falangistene egentlig var, hersket det delte meninger om. Mange mente han ikke satt særlig trygt på sin trone, og at det bare ville væte et tidsspørsmål før han forsvant fra den militære og politiske arena. Selv hevdet han en dag at han var blitt tilsidesatt og at en militsiagrupper hadde overtatt makten i Marjayoun. Dette fortsatte han å hevde utover sommeren, og hver gang det ble skutt mot vårt område fra falangistenes stillinger, svarte han på våre telefoniske henvendelser, at han skulle forsøke å stoppe militsiaens beskytning mot oss, men at han ikke kunne love noe.

Det var for oss ganske forvirrende å skulle forhandle med major Haddad, når han selv hevdet å ha liten eller ingen makt over militsiaen.

Den norske bataljonsledelsen hadde også ofte forhandlinger med representanter for PLO, og de israelske offiserene i området hadde forbausende god kjennskap til våre møter. Deres etterretningsvesen var imponerende.

Nordmennene trodde selvsagt at disse møtene ble holdt med høyere offiserer innen PLO, men forbauselsen ble stor da israelerne ved en anledning kunne opplyse at PLO-folkene vi forhandlet med, var sersjanter, korporaler og sjåfører i Huff og huff.

Det største problemet for nordmennene i forhandlingene med både israelere, PLO og falangister var å opptre fullstendig nøytralt i enhver situasjon. Bataljonsledelsen mente at nøytraliteten best kunne sikres ved åpenhet mot alle parter, og PLO fikk f. eks. alle opplysninger om posisjonene til de norske styrker og om alle våre bevegelser i området.

Israelerne uttrykte for øvrig misnøye med den norske forhandlingslinjen, de ønsket en bestemt styrkemarkering overfor den palestinske frigjøringsorganisasjonen. De franske styrkene, som lå i det vestligste området og ut mot Middelhavet, hadde i begynnelsen av perioden vist en mer aggressiv holdning overfor PLO, og denne holdningen resulterte i gjengjeldelsesaksjoner fra palestinerne. Det kom blant annet til et kraftig sammenstøt mellom franskmennene og PLO i havnebyen Tyr, og øverstkommanderende for FN-styrken, general Emmanuel Erskine, ba de palestinske geriljalederne om å forsøke å øve bedre kontroll med sine egne avdelinger. Men det er klart at dette ikke var en lett oppgave, da det innen denne frigjøringsorganisasjonen var flere fraksjoner. Det kom da også til sammenstøt innen PLO-grupper i det norske området ved en anledning.

En søndag i juni ble helgefreden plutselig brutt i leiren. De fleste lå og solte seg og slappet av etter å ha deltatt i bryllupsfeiring dagen før, da korporal Roger Skjelmoen fra Elverum ble viet til sin Karin Julusmoen. Ganske overraskende for brudgommen fikk han et par uker i forveien beskjed om at alt var klappet og klart for bryllup i leiren, og at Karin med forlovere ville komme fra Norge. Og takket være stor innsats av feltprest Rugsland og journalist Freddy Øvergård i Østlendingen på Elverum kom bryllupet i stand.

Men det vi trodde skulle bli en fredelig søndag, ble til en skrekkopplevelse i leiren Dovre. Ved 14.30-tiden hørte vi plutselig et hvin i luften og et voldsomt smell som fikk trommehinnene til å dirre. Midt inne i leiren, i nærheten av soldatenes vaskeplass og 40 meter fra ammunisjonslageret, m jordspruten til værs, og jord og stein haglet ned over dem som lå nærmest.

Full alarm! På med klærne i en fart, hjelm og splintsikker vest, og vi stupte inn i dekningsrommene. Et nytt granatnedslag inne i leiren, og enda et. Hva i all verden var det som skjedde nå? Og hvem skjøt på oss? Granatene fortsatte å falle i området vårt i 45 minutter, men nedslagene falt stadig nærmere Marjayoun, så det var tydelig at det måtte være PLO som skjøt seg inn mot falangistene. Det var dårlige siktekunnskaper som gjorde at de traff vår leir med tre granater. Men major Haddad hadde ingen vanskeligheter med å peile seg inn på gruppen som skjøt, og skuddvekslingen var livlig så lenge den varte.

Fra vårt hovedkvarter ble det ringt til PLO og spurt hvorfor de skjøt på oss.

- Det vet vi ikke, var svaret vi fikk!

Hele resten av søndagen gikk vi og ventet på nye krigerske utfall fra en av partene, men bortsett fra en alarm senere på kvelden, forløp det hele uten flere skyteepisoder.

Men det begynte nå å bli riktig utrivelig å ligge nede i teltleiren Dovre. Varmt var det, og nedslagene fra PLO's dårlig innsiktede våpen gjorde ikke livet behageligere. Og uansett hvor

renslig man var, hadde kroppen alltid et lag av brun sand på seg. Det kunne ofte være pinlig å komme til et hotell og oppdage at uansett hvor mange ganger man dusjet, ble håndkleet like skittent. Det militære utstyret var det heller ikke så enkelt å holde rent, så vi var stort sett ganske skitne hele den tiden vi bodde i Dovre.

Etter diverse episoder og en tilsynelatende spent situasjon som oppsto mellom nordmennene og falangistene, ga bataljonsledelsen en dag ordre til øyeblikkelig oppbrudd og tilbakeflytting til Ebel es Saqi.

En dag tidligere hadde nemlig bataljonens nestkommanderende, oberstløytnant Rødland, vært i konferanse i Haddads hovedkvarter. Men denne gang var det ikke Haddad som ledet møtet, derimot var det møtt frem en gjeng falangister som så mildest talt ville ut. Og deres oppførsel må også karakteriseres som vill. De opptrådte meget truende, og slo både kniver og håndgranater i bordet mens de gjorde det klart at de ville ha hevn over PLO.

Det var da beslutningen om å flytte ut av Dovre ble tatt. Hva som egentlig var i ferd med å skje, visste vi ikke. Vi bare håpet det hele ville roe seg ned. Det er ikke noe å legge skjul på at vi etter hvert ble ganske vant til å bli beskytt eller høre granatene hyle over oss, men det var ingen frykt å spore hos soldatene til tross for mangelen på tidligere kamperfaring. Enkelte ble kanskje litt febrilske mens det sto på som verst - det gjaldt både menige og befal, men det oppsto ingen panikk.

Det viste seg imidlertid gang på gang at det kunne være farligere inne i leiområdet enn ute i "kampfeltet". Flere episoder, både humoristiske og mer alvorspregede, viste det. En soldat kom i skade for å skyte seg mellom to tær da han gikk og fiklet med geværet sitt. Noen falt i vanngrøften og kom til skade, da de i nattens mulm og mørke forsøkte å ta seg frem i leiområdet uten nødvendig lys.

Men dessverre hadde vi en tragisk ulykke - og den første drepte norske soldaten - den 20. juni like over midnatt. NORBATT hadde avgitt en vaktstyrke til UNIFIL's hovedkvarter i Naqura, som lå ute ved kysten. Like over midnatt ble en norsk soldat skutt i hodet med revolver og drept. Skytingen skjedde i vaktlaget, og årsaken var såkalt russisk rulett, hvor man lader en revolver med ett skudd og lar tønne snurre rundt. Når den stopper, trekkes våpenet av, og det er da å håpe at kulen ikke sitter foran hammeren. Det gjorde den i dette tilfellet. To dager senere ble en kiste sendt hjem med SAS, på Hercules-flyet satt den ulykkelige eieren av revolveren. Han var på vei hjem med militær eskorte.

Ikke bare alvor

Dagliglivet bød heldigvis også på andre ting enn granatnedslag i det norskkontrollerte området, og i en stressende tjeneste var det ofte godt å kunne slå latterdøren opp. Det at to av offiserene falt i latrinen fikk selvsagt latteren til å runge i hele bataljonen. Og litt komisk var det også å se flere av de norske soldatene komme ridende på esler de hadde kjøpt av lokalbefolkningen for 75-100 dollar. Ganske raskt tok de etter de lokale eseldrivere, som med uforståelige hyl og rop fikk det sta dyret til å bevege seg. Eslene, som av nordmennene ble døpt jalla-scooter, ble brukt av vaktsoldatene i tjenesten, og det var faktisk det eneste dyret

som ble tillatt holdt av soldatene. Skilpadder, hunder, katter og kameleoner ble forbudt av helsemessige årsaker.

Eslene fikk norske navn som Lorang, Harry og Ulf. Ulf var forresten hundetroppens "kjøretøy", men det ble truet med avlivning av Ulf gjentagne ganger, da dens skryting utover kvelden mildt sagt virket forstyrrende. Men en bøtte vann i hodet fikk Ulf som oftest til å falle til ro.

Avlivet ble imidlertid både en hane og en høne, til tross for at de var svært så fredsommelige. Hanen ble avlivet av hensyn til dens matnytte, mens hønen ble snikmyrdet! Det begynte med at to av soldatene på en tur til Tiberias kom til å dumpe inn på et fjærkremarked, hvor salget gikk livlig. Men borte i en krok fikk de to soldatene øye på en pjuškete høne, som ingen fattet interesse for. Guttene syntes synd på fjærkreet. og bestemte seg for å kjøpe det og ha som maskott i leiren. Der ble høna stelt godt med, soldatene gikk tur med den og ga den av og til en liten dram. Men en dag mente de to at høna trengte selskap, og de gikk derfor til innkjøp av en stolt hane, som de bragte inn i leiren. Men noe kjærlighetsforhold oppsto ikke mellom de to fuglene, og det ble bestemt at hanen skulle avlives til fordel for sultne soldatmaver. Men hønemor fikk leve en stund til. Imidlertid oppdaget den ene soldaten en dag at høna, som bare minutter tidligere hadde nippet seg forbi hans feltseng og ut av teltet, lå død utenfor - snikmyrdet av ukjente menn. Dødsårsaken sies å være enten brukket nakke eller gassing, men det er uvisst om den virkelig ble gasset i hjel eller om en brutal soldat hadde vridd om nakken på fuglen. Død var den i alle fall.

Oppe i byen Rachaya el Foukhar, hvor Kompani 2 holdt til, holdt en løytnant på å brenne inne med femti leirkrukker. Disse krukkene var typiske for distriktet og ble en populær souvenir blant soldatene. Pottemakeren som lagde krukkene, var en av de få innbyggerne som var igjen i denne utbombede byen, og bestillingene strømmet inn til ham. De fleste ville også ha navnet sitt malt på krukken, samt dato og navnet på byen.

Vår løytnant bestilte femti krukker, og avtalte med pottemakeren at hans navn skulle stå på den ene krukken. Men det må ha oppstått en del språklige misforståelser, for stor var løytnantens forbauselse da han en dag kom ned til pottemakeren og så at hans navn var malt på alle femti krukkene. Til alt hell var ikke krukkene blitt brent, så løytnanten fikk forhindre at ham navn ble mangfoldiggjort

Militærpolitiet ble også årsak til en skadefro latter. MP ga beskjed til alle bataljonens sjåførere at de måtte dempe ned hastigheten når de var ute og kjørte. En god del råkjøring var blitt observert, og man ville helst unngå ulykker med de hvitmalte FN-kjøretøyene. Men fnislatteren var ikke til å unngå, da en MP-bil kort etter at denne formaning var gitt, selv kjørte utfor veien og veltet ved den israelske grensebyen Metulla.

Historien om "Den store menneskejakten" kalte også på latteren, selv om historien til å begynne med var alvorlig nok. Det begynte en kveld ved 22.30-tiden i byen Ebel es Saqi. Vi var 14 befal i huset hvor dramaet startet, og de fleste hadde gått til ro for natten. Men en tre-fire befal satt ute på altanen og tok en drink eller tre før de skulle avslutte dagen, og stemningen var god. Plutselig roper en kaptein inne fra et av rommene at han så et fremmed ansikt mot vinduet og at han hørte taslende skritt i gresset. Alarm på brakka. Og nå var det flere som hørte taslende skritt. En løytnant grep geværet og ropte at vi skulle bare slappe av, han skulle beskytte oss. Hvoretter han sprang ut i nattemørket. En annen løytnant veltet glasset da han grep etter sin Luger og gikk ned på kne utenfor huset for å dekke den første

løytnanten. En fenrik feide ut av døra og ned til hundestallen, hvor han i mørket famlet seg frem til det han trodde var sin egen schäfer. Dette teamet, hund og mann, ble straks døpt Task Force One, og fenrik og hund la i vei gjennom gresset bak huset. Den tidligere nevnte løytnant med geværet snublet seg frem gjennom gresset, over gjerder og steinrøyser med Task Force One i hælene. Men den ukjente fremmede ble ikke funnet, selv om det til stadighet ble hørt taslende skritt både her og der. Løytnanten med geværet gikk plutselig over ende på toppen av et steingjerde, og fenriken mistet kontrollen over sin veldresserte hund. Bikkja gjorde det den var opplært til, kastet seg frem og bykset mot den "Ukjente", hvorpå den bet seg godt fast i løytnantens ene ben.

"Den store menneskejakten" ble brått avsluttet. Neste morgen viste det seg, da vi alle våknet av et forferdelig hundeleven i huset, at den ivrige fenriken i nattens mulm og mørke hadde tatt feil bikkje ut av buret, nemlig den argeste av de åtte FN-hundene.

Men at det var fremmedfolk ute og gikk den natten, var ingen av de impliserte i tvil om.

En del av den lokale befolkning ble riktig gode venner med soldatene, og soldatene på sin side lærte villig fra seg noen norske gloser. Spesielt lærte en del av lokalbefolkningen seg til å hilse på norsk, men det de ikke var klar over, var at det nordmennene hadde lært fra seg, ikke var helt korrekt. En av offiserene som besøkte en kontrollpost ble møtt av en bonde, som smilende kom bort til offiseren og hilste: - God dag mann økseskaft!

Det er i slike tilfeller det er vanskelig å holde seg alvorlig. Som når en eldre bonde vinket mot en og sa: - God dag, kjøthue!

Og siden vi her har nevnt en del dyrehistorier, kan det også refereres til en situasjonsrapport, hvor det sto nevnt følgende: Post 4-8 melder om rekord: I en Mercedes personbil ble det fraktet 12 personer, i bagasjerommet 4 geiter.

En annen historie som gikk på folkemunne i bataljonen, er ikke helt rimelig, men vedkommende sjåfør som fortalte den, krevde å bli trodd. Sammen med en offiser var han en dag på tur mot en av våre poster. De kjørte i en Landrover, og ved en skarp sving i veien måtte sjåføren bråstoppe på grunn av en flokk geiter som ikke ville flytte seg, til tross for at bilhornet ble brukt flittig. Gjeteren tok da resolutt sin hagle og smelte av to skudd i luften, hvorpå befalingsmannen hev seg ned på gulvet i bilen, trakk sin pistol og ropte: - Meg skal de i alle fall ikke få tatt levende!

Vår feltprest, Knut Einar Rugslund fra Eidsskog i Hedmark, var en impulsiv kar med velutviklet humoristisk sans, og hans popularitet blant FN-soldatene var stor. Men svært ofte var han plaget av det vi kalte jalla-mave, noe som resulterte i hyppig klesvask. En dag mens han nok en gang sto ved vaskeplassen og vasket sine bukser, fant en av offiserene på at han skulle teste alarmsystemet over leirens høyttaler. Presten ante fred og ingen fare da alarm-signalet plutselig runget gjennom leiren, og som den gode soldat han var, utførte han øyeblikkelig det han skulle gjøre ifølge instruksjonen, nemlig søke dekning straks. Presten slapp det han hadde og jumpet ned i nærmeste hull, hvilket var det tre meter dype hullet for avfallsvannet fra vaskeplassen. Og presten gikk til bunns. Han var oppe i vannskorpen og ropte om hjelp et par ganger, før ropene ble hørt og han ble dratt opp på det tørre. Men stor og tung som presten er, var det nære på at han også dro sin redningsmann ned i hullet.

Og alarmsystemet hadde bestått sin prøve.

Presten var for øvrig en snartenkt kar, og en mann som aldri lot anledningen til å preke Guds ord gå fra seg. Under en gudstjeneste i byen Cheeba kunne en av vaktpostene ikke være til stede på grunn av vakttjenesten, noe som kom presten for øre. Da han var ferdig med sin gudstjeneste og hadde lyst velsignelse over alle de tilstedeværende, gikk han bort til troppens radio og grep mikrofonen. - OP 4-8, dette er presten. Gud velsigne deg. Over og slutt.

Løytnant Kjell Bye i Kompani 2 fylte år en gang i sommer, og som presang fikk han av soldatene overrakt eselet Lorang. Eselet, som gikk best på havre og gulrøtter, var imidlertid en erotisk herremann, og hans nattlige skryt satte løytnantens tålmodighet på en hard prøve. Men vennskapet var likevel så stort mellom de to, at da Lorang en natt slet seg løs for å kunne stifte nærmere bekjentskap med et hunnesel i nabolaget, ble han hentet inn og tjoret til sin påle. Løytnant Bye fikk også bløtkake av soldatene på sin fødselsdag. Under det selskapelige samvær kom kokkene med en lekker bløtkake på et fat. Den var høy og fin og lyste av hvit, herlig krem. Kaken var pyntet med druer, bær og ananas, og løytnantens tenner løp i vann da kaken ble satt foran ham. Men stor var forbauselsen da han skulle ta det første stykket. Kaken var nemlig laget av knekkebrød og barberskum, og således ikke spiselig. Men staselig var den.

Det var ikke fritt for at vi gapskrattet da vi utpå sommeren fikk tilsendt flere kasser med hvite forsvinningsdrakter og såkalte tåladder for hele bataljonen. Riktignok hadde vi ved avreise fra Norge fått utlevert snebriller, men at vi skulle få ytterligere vinterutstyr hadde vi ikke regnet med. Det hele ble returnert til Norge, men et par uker senere var det atter på plass i Syd-Libanon. Nå manglet det bare at vi fikk ski og klistersmøring. Sne kommer det riktignok oppe i fjellene, men den blir bare liggende kort tid før den forsvinner. Tåladder var i alle fall noe vi aldri fikk bruk for.

Israelerne drar hjem

Den norske FN-bataljonen ble til stadighet utsatt for beskytning, men det var likevel aldri på tale å trekke styrken ut av Syd-Libanon, selv om mange mente at forutsetningene for en fredsbevarende styrkes oppgave var brutt opptil flere ganger. Riktignok sa statsminister Odvar Nordli på et møte i april at man ville vurdere å trekke styrken ut hvis kampene skulle blusse opp i det området nordmennene holdt. Han sa også at det var å trekke for raske slutninger å si at forutsetningene for norsk engasjement var brutt fordi styrken var blitt beskutt. Det var spesielt etter den første skyteepisoden mot nordmennene statsministeren sa dette. Statsministeren karakteriserte det hele som en episode. Javisst var det en episode, men det viste seg at den ikke skulle bli enestående.

Mange av de norske FN-soldatene følte seg flere ganger som levende skyteskiver, og vi følte at det hadde oppstått et gap mellom forutsetningene for FN-styrkenes oppgaver og de realiteter vi møtte i Syd-Libanon. Men fra bataljonsledelsens side ble det likevel aldri snakk om å trekke seg tilbake.

Selv om den norske styrken uten tvil hadde den vanskeligste oppgaven i det FN-kontrollerte området, var det en betryggelse å ha de israelske styrkene i nærheten. Men den 13. Juni ble israelerne i henhold til avtale trukket ut av Syd-Libanon, og FN ble alene om oppgaven med å vokte grensestrøkene mot Israel og de geriljainfiserte områdene.

Vi var selvsagt spente på hva tiden ville bringe når israelerne var ute av landet. Den politiske situasjonen i Libanon var meget usikker, og en maktfaktor som den syriske styrken i nord gjorde ikke situasjonen bedre. Den arabiske fredsstyrke på 30 000 mann viste da også til stadighet hvilken makt den hadde og hundrevis av mennesker ble drept under de mange og harde kampene mellom syrerne og de høyreorienterte kristne libanesere.

Dagen etter at israelerne hadde trukket seg ut, brøt det ut harde kamper i det nordlige Libanon. 200 bevæpnede falangister gikk til angrep på byen Ehden nord for Beirut. Den tidligere president Suleiman Franjehs sønn, Tony Franjeh ferierte på stedet sammen med kone og datter. Tony Franjeh var leder av sin fars private hær, og han og hans familie ble drept under angrepet. Også 35 andre personer mistet livet under kampene i Ehden.

Tidligere president Suleiman Franjeh var leder for en av tre fraksjoner i dette området. De to andre lederne var Pierre Gemayel og hans falangister og Camille Chamoun med sitt Frihetsparti. Disse to ble stadig mer pro-Israel og anti-Syria.

Gemayel med sin private hær på 15000 mann hevdes å være den sterkeste av de tre, og spekulasjoner gikk ut på at Gemayel ville ødelegge både Franjeh og Chamoun i håp om å bli de kristnes leder.

I Syria ble det hevdet at Jerusalem hadde stått bak komplottet mot Franjeh for å dekke over at israelerne overlot makten i Syd-Libanon til de kristne da de trakk seg ut den 13. Juni.

For nordmennene var det ikke helt enkelt å sette seg inn i denne form for politikk, og like lite forsto vi et par dager senere da major Haddad hevdet å ha blitt satt utenfor av sine egne. Dette fikk vi vite en natt da falangistene sendte flere salver med granater over vårt hovedkvarter. Vår operasjonsoffiser ringte straks til Haddad og spurte hva de skjød på. Major Haddad svarte at det var sivilbefolkningen i Marjayoun som forsvarte seg, han kunne imidlertid ikke gi noe eksakt svar på hva de forsvarte seg mot. Men vi fikk iallfall vite at Haddad ikke ville påta seg ansvaret for denne skytingen, da han angivelig skulle ha blitt satt ut av spillet. Og denne påstanden holdt seg lenge. Haddad møtte fremdeles opp til konferanser med den norske ledelsen og representanter for UNIFIL, men hevdet likevel at han ikke kunne gjøre stort fra eller til.

Etter denne affæren begynte atter PLO i området å røre på seg, og de kunne forsikre oss om at nå skulle ikke den norske styrken føle seg trygg. PLO var når som helst beredt til å gå til angrep på FN, ble det sagt.

Den 16. Juni ble to grupper av væpnet PLO stoppet inne i vårt område. Gruppene ble avvæpnet, avhørt og ført tilbake til sitt eget område på den andre siden av FN's grenselinje.

Selv om freden syntes å bli noe frynsete, var det på mange måter også en merkelig krig. Offisielt var det egentlig ikke krig i området, men noe annet ord kan ikke brukes om det som skjedde i Syd-Libanon mellom falangister og PLO. Det hendte nemlig at vi fikk telefonbeskjed fra Saad Haddad, hvor han enkelt og liketil forklarte vår operasjonsoffiser at han ville begynne å skyte mot oss på et bestemt tidspunkt. Og ganske riktig, når tiden var inne kom granatene.

Men selv om vi kanskje av og til hadde litt vanskelig for å fatte hva som egentlig foregikk i dette området, er det klart at palestinerne har tillatelse til å oppholde seg på libanesisk territorium, dog med visse restriksjoner.

Ifølge Kairo-avtalen fra 1969 har palestinerne rett til å arbeide og forflytte seg innen libanesisk område. Palestinerne har også rett til å danne lokale komiteer innen leirene, og de som er hjemmehørende i Libanon, kan få tillatelse til å delta i den palestinske revolusjon innen de militære enheter av Motstandsbevegelsen, og innen rammen av libanesisk suverenitet og sikkerhet.

Melkart-avtalen fra 1973 er meget restriktiv når det gjelder palestinerne bevegelsesfrihet og militære aktivitet. Palestinerne skal kun ha lette våpen i leirene, og det er fastsatt klare grenser for hvor de kan oppholde seg. Operasjoner ut fra libanesisk territorium og inn i et annet land er forbudt ifølge avtalen.

Ledelsen for palestinerne blir også pålagt å holde kontroll med sine elementer, og hindre at palestinerne blander seg inn i Libanons affærer. Både Kairo-avtalen og Melkart-avtalen har klare bestemmelser om at palestinerne i Libanon ikke må forlate libanesisk område, og palestinske soldater som begår lovovertrædelser utenfor leirene, kan bli stilt for libanesisk domstol.

Ifølge de to avtalene har palestinerne tillatelse til å oppholde seg på fastsatte steder i Syd-Libanon, og to av disse stedene, Rachaya el Foukhar og El Kraybe, ligger i det norskkontrollerte området.

En vanlig dag

Skyting, skuddsalver i det fjerne, infiltrasjon, arrestasjon og avhør av PLO-soldater ble etter hvert rutine. Fra en tilfeldig utplukket sitrap (situasjonsrapport) kan vi lese om en mineeksplosjon forårsaket av en geit, skudd fra PLO-leir, bevæpnet mann i vårt område og om en person ridende på et esel. Sitrap'en er her gjengitt slik den ble sendt ut den 24. Juni, og den omhandler tidsrommet fra 23. Juni klokken 8 til samme tid neste dag.

1. SITUASJONEN

A) PLO: Normal aktivitet.

B) IDF: Skyteepisode i CHEBA. Ellers intet. Kfr. melding Kp 2 4-9 DTG 230815.

C) EGNE: Stort sett stille i NORBATTTS område. Normal aktivitet.

2. HENDINGER

A) KP 1

Kp 1 DTG 230700: Vakt ved vannpost i EL FOUCKHAR er etablert, og byen avpatruljeres,

4-14 DTG 230950: 1 PPK i stilling på høyde over KAOUKABA. En del personer i samme området. DTG 231330: Stor aktivitet ovenfor KAOUKABA, langs åsrygg Nø KAOUKABA er 10-15 personer i bevegelse samt flere kjøretøy. 1 jeep m/ overbygning, 1 jeep, 1 lastebil, 1 PPK i rute 21053126.

-"- DTG 231350: Lastebil laster av tungt materiell, ant. ammunisjon område N. KAOUKABA.

4-2 DTG 231030: 1 skudd avfyrt i PLO leir, nedslag og skyteretning ukjent.

-"- DTG 231255: 2 personer til PLO leir. 1 uniformert og 1 sivil. Begge ubevæpnet.

4-9 DTG 231125: En eksplosjon i rute 2192 3037. Antakelig en geit som gikk på en mine. Patrulje ut. Eksplosjonen medførte en lynnbrann.

4-14 DTG 231515: Liten lastebil har vært ved stilling øvre KAOUKABA. Lastet av tungt materiell.

KP I DTG 231837: 1 væpnet mann i rute 2150 3075. Patrulje ut for å arrestere ham.

-"- DTG 231904: Patrulje rapporterer at mannen er en jeger m/ hagle. Ikke uniformert. De blir i området en stund.

B) KP 2

4-9 DTG 230815: 10 byger 12,7 mm miter fra IDF stilling SYD for 4-9. Nedslag i CHEBAA og 50 m fra OP 10 R 2204 3057. IDF stilling i R 22023037.

4-2 DTG 231900: Personell i PLO leir R 2106 3089 er skiftet ut. Uvisst når utskifting skjedde.

-"- DTG 231716: 2 salver automatvåpen N. KAOUKABA.

4-2A DTG 231705: Lys bil reg. nr. 13578 stoppet ved brua med 4-2A. Tok kontakt med PLO soldater som ankom vegen. Bilen kom via 4-3 etter 3 min mot NEPCON. 2 mann i bilen, en er uniformert.

4-2 DTG 231817: 1 mann til PLO rute 2105 3088. Uniformert ubevæpnet. 2 mann forlater PLO leir, uniformerte uten våpen. En har radio.

-"- DTG 231827: 2 PLO sold. stoppet rute 2114 3092. Hentet mat som kom med jeep. 2 uniformerte soldater fra Rute 2116 3097.

-"- DTG 231853: 4 personer på PLO høyde Rute 2118 3093, uniformerte halvsivile. Fikk 2 poser med forsyninger som ble brakt opp.

4-3 DTG 230410: 1 person på esel fra NØ til stilling ved elva.

C) KP 3

DTG 231500: 8 mann i PLO gruppen. 2 mann ved port 4-12. Vil ha transport til KAOUKABA. En vil til gruppen. De ble kjørt ut til KAOUKABA med de 3' sitt kjøretøy. (NB: Form for arrest).

DTG 231519: Gruppen i PLO leiren har flyttet 200 m mot NORD rute 2113 3076. 8 mann. 4-10 DTG 231120: 1 mann arbeider på Falangiststilling Rute 2076 3056.

DTG 231136: 2 mann observert på Falangiststilling Rute 2073 3061.

DTG 231215: 6 mann observert på Falangiststilling Rute 2073 3061.

4-11 DTG 231125: 3 PLO med hest fra leiren til vegen for å hente vann.

DTG 231155: 3 mann forlater 4-11 og går mot PLO leiren.

DTG 232330: 1 art. skudd fra antakelig rute 2076 3056. Skuddretning NORD. Nedslag ukjent.

D) STKP

SANtropp melder at egne har gått i snublebluss DTG 232330.

Dette var en ganske vanlig og rolig dag i det norske området, men som man ser, er det likevel nok å gjøre for soldatene.

Velferd

Etter en hektisk periode med telefonoppringninger og advarsler, skyting, bråk og infiltrasjon, inntraff selvsagt roligere perioder, da vi fikk anledning til å koble av så godt det lot seg gjøre. Det var riktignok ikke mange rekreasjonsmuligheter vi hadde i leiren, men i hovedkvarteret ble det opprettet bar for både befal og menige.

Soldatene har het "Ludvig Bar", oppkalt etter Kjell Aukrusts berømte piggsvin. Soldatene skrev et brev til Aukrust og spurte om tillatelse til å bruke navnet, og Aukrust rådførte seg med Ludvig og Solan Gundersen, som til slutt ga tillatelse til at navnet ble brukt. Solan var riktignok sterkt i tvil om den melkedrikkende Ludvigs navn passet på en bar i Syd-Libanon, men han ga seg omsider!

Det ble også innkjøpt elektronisk orgel, som ble plassert i soldatenes bar, og ved spesielle anledninger ble det arrangert grillaften med tilhørende elektronisk musikk. Det ble ofte noen livlige kvelder.

Velferdstjenesten fungerte også bra med de midler den hadde til rådighet. Det var filmfremvisning hver kveld, og kinoen var på taket av Ludvig Bar. En gang kom det også forespørsel fra unge falangistsoldater om å få overvære kinoforestillingene, men dette fant ikke bataljonsledelsen å kunne gå med på. De fikk nøye seg med lyden, som bar langt i den tropiske kvelden.

På kong Olavs fødselsdag den 2. Juli arrangerte den norske FN-bataljonen stafett mellom deltagere fra de øvrige FNnasjoner. Men bare det franske laget møtte opp, de øvrige nasjoner ble stoppet i et av falangistenes sjekkpunkter på veien, og ble forhindret fra å komme frem i tide. Franskmennene slo for øvrig nordmennene i denne stafetten med solid margin. Av andre velferdstiltak som ble svært populære, var de såkalte bibelturene til Jerusalem og andre steder kjent fra våre skoledagers bibelhistorie. Feltpresten var leder på disse to dagers turene, som hadde et meget interessant program å by på.

Selv om det var varmt kunne man til stadighet se en eller annen ivrig trimmer, som enten løp langs veiene i området, spurtet avsted på rullski eller drev med vektløfting og ballspill. Midt på dagen fikk trimmere beskjed om å ta det med ro, og det var helst i de lune ettermiddagstimene slik fysisk fostring foregikk.

Men til tross for at mulighetene til adspredelse var begrenset, lot det ikke til at noen kjedet seg. Det var alltid noe å henge fingrene i rundt teltveggen eller forlegningshuset.

Et annet velferdstiltak var også å utgi leiravis for soldatene. Bare noen få uker etter vår ankomst til Syd-Libanon kom det første nummer av Blue Beret ut. Det var en åtte-siders offset-avis med bilder og artikler fra den norske FN-soldatens hverdag. Det kom ut i alt seks nummer, og avisen ble populær både hos soldatene og deres pårørende hjemme. I stedet for å skrive brev, puttet ofte soldatene Blue Beret i en konvolutt og sendte den hjem. Avisen hadde eget mørkerom i leiren, og trykkingen foregikk i Haifa. Riktignok hadde ikke trykkeriet bokstavene æ, ø og å, men det ble brukt svensk å og ö og å ble trykt á. Avisen kom ut i et opplag på 1000, og det var hyggelig å se at den ble revet bort, som det heter.

Shopping-turer var også et populært tiltak. Ofte benyttet soldatene anledningen til å stoppe en times tid i byen Schtaura på vei til Beirut, og i en av byens største souvenirforretninger kunne man gjøre en god handel. Varene var priset "special for UN", hevdet forretningens innehaver, men spesialprisene kunne vel diskuteres. Likevel, med våre forholdsvis gode lønninger var ikke prisene på smykker, ur og klær avskrekkende.

I Beirut var også mulighetene til gode kjøp til stede, men samtidig kunne man også risikere å bli grundig lurt. Det kunne man for øvrig også i Israel, om man ikke passet på. En av soldatene skulle kjøpe et diamantsmykke til kona, og prisen i forretningen i Tel Aviv var 300 dollar. Soldaten ba om å få låne med seg smykket en ukes tid, noe som var ganske vanlig, og han deponerte ti dollar og fikk smykket med seg. Hos en gullsmed i Oslo ble det raskt fastslått at diamantene var dårlig slipt, innfatningen dårlig, og gullet i smykket var lagt tynt utenpå en metallegering. Og på toppen av det hele, det genuine israelske smykket var "Made in Hong Kong".

I Beirut kunne man prutte på prisene, spesielt i basarene. Kjøpmennene begynte gjerne med en pris som lå 200 prosent over det normale, og man måtte bare stå på og prutte på harde livet for å få prisen ned på det man antok var et rimelig nivå. Men likevel tjente nok den "fortvilte" handelsmannen grovt på oss.

Smykker av gull og andre edle metaller kunne vi kjøpe i Damaskus i Syria, og handleturene dit ble meget populære. Etter hvert som vi etablerte oss og fikk stabilisert tjenesten, ble det god anledning til å kunne komme seg ut og handle. Og pengene satt løst i soldatenes lommer.

Spenna gærne

Man var av og til fristet til å spørre om de stridende parter i Syd-Libanon var spenna gærne, for å bruke et greit uttrykk. Og spørsmålet meldte seg ganske ofte, for vi ble utsatt for de mest overraskende episoder. Men det var ikke bare libaneserne som forbauset oss med sin tankegang og ganske andre form for logikk enn vår egen. Israelerne var heller ikke borte når det gjaldt å gi oss ubehagelige overraskelser, selv om vi hadde ventet det minst fra den kanten.

En dag etter at israelerne hadde trukket seg ut av SydLibanon, hadde en av våre patruljer en opplevelse som satte en støkk i dem. Patruljen var på oppdrag i nærheten av den israelske grensen oppe i fjellene. De ante fred og ingen fare, da det plutselig ble åpnet ild mot dem med håndvåpen. Kulene svirret rundt soldatene, og de gikk øyeblikkelig i dekning 500-600 meter inne på libanesisk område. Det viste seg at det var israelerne denne gang som skjød på den norske styrken. Hendelsen ble øyeblikkelig rapportert til vår ledelse, som selvsagt ikke kunne forstå hvorfor de på den andre siden av grensen skulle fyre løs mot en norsk patrulje.

Neste dag la bataljonssjefen ned en kraftig protest mot tildragelsen, men da han på et møte med israelerne senere på dagen i Metulla spurte israelske offiserer hvorfor det ble skutt på oss, fikk han bare tåkete svar.

Samme dag dette hendte, kom en ny gruppe FN-soldater fra Norge til vårt område, og deres reaksjon da de fikk høre om dette, var, som en av dem sa: - Er de spenna gærne alle sammen her nede?

Det kunne nok være grunn til å stille et slikt spørsmål rett som det var. Man kunne ikke la være å riste undrende på hodet når falangistenes irritasjon over mangel på svar i forbindelse med et administrativt spørsmål til UNIFIL, åpner ild mot det norske hovedkvarteret. Dette skjedde i slutten av juni.

Ved 18-tiden smalt det to granater ved Ebel es Saqi, den ene var en sprenggranat, den andre en fosforgranat. Samtidig ble det også avfyrt to granater mot et av våre kompanier. Atter en gang gikk vi i dekning iført hjelm og vest og ventet på neste skuddsalve. Men det var alt for denne gang, og ingen ble skadet, bortsett fra at gammeldassen nede i veien fikk seg en trykk. Den var heldigvis ikke i bruk da dette skjedde.

Straks de første skuddene falt, ringte operasjonsoffiseren til major Haddad og spurte hvorfor han skjød. Det var nemlig fra Marjayoun skuddene kom. Major Haddad svarte at militsiaen i byen ventet på svar fra UNIFIL i forbindelse med militsiaens stilling i området, og siden dette svaret lot vente på seg, smalt de av disse skuddene i irritasjon over sen saksbehandling! Vårt

forsøk på å forklare at svaret ikke ville komme raskere om de skjøt på oss, prellet bare av på de skyteglade falangister. Atter en gang ble man fristet til å spørre om de var spennende alle sammen her nede.

Men det var da også de som mente nordmennene var spennende, som frivillig hadde meldt seg til et slikt oppdrag. Norge var den eneste nasjonen med frivillige soldater, de øvrige nasjonene stilte med regulære soldater fra sine armeer. Fiji, for eksempel, tappet nesten hele sin hær på 750 mann da de sendte 500 soldater den lange veien til SydLibanon. Franskmennene hadde tøffe fallskjermssoldater blant sine styrker, soldater som var mer vant til krigshandlinger enn våre soldater. Av andre nasjoner var det soldater fra Nepal, Senegal, Irland, Nigeria og Iran. Men bare nordmennene hadde soldater på en frivillig to-års beredskapskontrakt, og dette syntes enkelte var merkelig. Hvordan kunne vi finne på å melde oss frivillig til slik tjeneste?

Nå hadde vi jo ikke meldt oss frivillig til å dra til dette urolige strøket. Hadde vi visst at det var til Syd-Libanon vi skulle da kontrakten ble inngått, spør det nok om ikke en god del av soldatene hadde trukket seg. Våre soldater fikk for øvrig 200 kroner pr. måned de to årene de var kontraktmessig bundet til den norske FN-bataljonen,

I alt var det omkring 6 000 FN-soldater i Syd-Libanon de første seks månedene. En del av de norske soldatene hadde meldt seg frivillig til FN-tjeneste da meldingene om innkalling gikk ut i påsken, men da det i løpet av sommeren skulle kalles inn nye mannskaper, var det en god del hjemme i Norge som brøt kontrakten de hadde med FN-bataljonen. Om det var situasjonen i Syd-Libanon som skremte folk vekk fra FN-tjenesten, eller om det var andre forhold, er vanskelig å si.

Risiko og lønn

Situasjonen i Syd-Libanon var av en slik art, at det ganske snart ble reist krav fra soldatene om risikotillegg -eller ulempetillegg som man valgte å kalle det. Til stadighet ble det skutt i vårt område, vi hadde også trusler om kidnapping hengende over oss, noe som også skjedde. I tillegg til dette hadde vi den evindelige minefaren, og vi følte oss aldri trygge når vi måtte forlate en oppmerket vei.

Syd-Libanon Befalsforening ble stiftet, og saken med risikotillegg ble tatt opp. Det første tilbudet fra staten var 25 kroner pr. dag, et tilbud vi fant latterlig lavt. Omsider kom man etter lange forhandlinger frem til at vi skulle få utbetalt 50 kroner pr. dag i risikotillegg. Mange mente at selv dette var for lite, men de fleste var fornøyd med et ekstratillegg på 1500 kroner skattefritt i måneden. Vi hadde også et skattefritt utenlandstillegg på omkring 2 800 kroner i måneden for gifte og 1000 kroner for ugifte, samt en del andre tillegg. Alt i alt kom vi ganske bra ut av det.

En annen ting som irriterte soldatene sterkt, var at man ikke fikk subsidierte flyreiser hjem, eller at man ikke fikk benytte militærfly på permisjonsreiser. Det var kun soldater og befal med velferdspermisjon som kunne benytte militærfly, men mot slutten av FN-tjenesten ble det frigjort plasser på flyet for vanlige permisjonsreiser. Og vi fikk også tilbud om en viss sum i form av reisetilskudd for permisjonsreiser. Det var bare én ulempe med å få plass på militærflyet hjem. Som regel var det ikke plass ledig når man skulle tilbake til Libanon fordi flyet var fullastet med materiell, og man ble da nødt til å benytte sivilfly. En enkeltbillett til Beirut kostet omkring 2 500 kroner, men for å få turen så rimelig som mulig kjøpte soldatene

en såkalt besøksreise til Israel - tur retur og en ukes opphold for 1540 kroner. Ukessoppholdet og returreisen var det ingen som kunne benytte seg av, men man sparte i hvert fall 1000 kroner ved å bruke dette tilbudet.

I løpet av seks måneders tjeneste opparbeidet vi 15 permisjonsdager, og som regel ble en kortere del av ferien tatt i Israel, mens langpermen ble benyttet til å reise hjem. Å komme hjem på permisjon og slappe av i rolige -og kjølige - omgivelser gjorde godt. Ja, for en del av soldatene gjorde dette så godt at de ikke ville reise tilbake til Libanon, og det oppsto derfor en del disiplinærsaker som følge av at soldater uteble fra tjenesten.

Lønnen var det en del snakk om, mange mente de tjente for dårlig i forhold til sin sivile lønn, og det kan nok være korrekt. Men dårlig lønn hadde soldatene likevel ikke. En menig soldat i den norske FN-styrken var i lønnstrinn 5 i Statens regulativ, det vil si 4 074 kroner. Når alle tillegg var utbetalt kom en gift soldats bruttolønn opp i 8 128 kroner i måneden, mens en ugift soldat hadde 7 258 kroner. Statssekretær Johan Jørgen Holst la frem et regnskap som viste at om soldatene skulle hatt tilsvarende netto utbetaling hjemme, ville bruttolønnen ha ligget på omkring 170 000 kroner i året. Ifølge samme utregningsmetode måtte for eksempel bataljonssjefen hatt en hjemmelønn på 500 000 kroner for å oppnå den netto han hadde i Syd-Libanon. Denne utregningsmetode ble blankt avvist av soldatene.

For øvrig var nok soldatene stort sett fornøyd med sin lønn, selv om de fleste ønsket seg et noe høyere risikotillegg. Men kjøpekraften var det likevel intet i veien med. I bataljonens kantine gikk salget meget godt, og artikler som fotoutstyr, småfilmopptagere og fremvisere, kalkulatorer, radio med kassett og tv-skjerm gikk som varmt hvetebrød. På to timer en lørdag kjøpte soldatene kapitalvarer for nærmere 80 000 kroner, og en dagsomsetning i kantinen på 200 000 kroner var ikke uvanlig!

En forklaring, takk!

Den 4. Juli skjedde noe som markerte en viss forandring i holdningen både for nordmenn og PLO-soldater i området. Og én hendelse viste tydelig at det var kommet en hardere kjerne geriljasoldater inn i det norske området.

I forbindelse med at to PLO-soldater i sivilklær ble avvist av en norsk vaktpost i Rachaya el Foukhar, slo den ene PLOmannen plutselig til nordmannen i maven. Soldaten fra Kompani I kvitterte øyeblikkelig og nærmest med en refleksbevegelse ved å slå geværkolben i ansiktet på PLOmannen. "PLO fikk et blått øye," sto det i rapporten. Men å få et blått øye, eller i det hele tatt å bli behandlet slik av den fredsbevarende styrke, krevde hevn! Og hevnen kom to dager senere.

En norsk soldat på vei mot vannposten i Rachaya el Foukhar ble plutselig beskutt, og skuddene havnet bare fem meter fra ham. Umiddelbart etterpå ble det fra den innsluttede PLO-gruppen sendt en rekke skudd mot det norske kompaniets hovedkvarter i Rachaya el Foukhar, og deretter ble en norsk patrulje tatt under direkte ild.

Men nå var begeret fullt, også for nordmennene, og de gikk øyeblikkelig i stilling og besvarte ilden med sine maskingeværer og AG3 automatgeværer. Under denne trefningen ble soldat

Svein Johansen truffet av et skudd i maven. Skuddet gikk videre gjennom underarmen og knuste denne, men maveskuddet var heldigvis ikke alvorlig.

Den norske styrken trakk seg nå bakover mens den stadig besvarte ilden, og ildgivningen varte i hele tre kvarter før den stilnet av. Ambulanse fra sykestuen i Ebel es Saqi var raskt på pletten, og det ble bestemt at helikopter skulle rekvireres til den sårede norske soldaten. Som vanlig var helivingen raskt på plass og fløy Johansen til sykehuset i Haifa.

Etter denne skuddvekslingen, hvor nordmennene avfyrte omkring 350 skudd, dro norske offiserer til området for å utbe seg en forklaring fra PLO-gruppen. Men som vanlig, det var ingen særlig troverdig forklaring som ble gitt, og de norske offiserene forlangte et møte med ansvarlige PLOledere neste morgen i byen Kaoukaba.

Oberst Vigar Aabrek og et par av hans nærmeste medarbeidere troppet opp til fastsatt tid. PLO-folkene ventet, smilende og med hendene fremstrakt til en riktig hyggelig håndhilsen. De norske offiserene gjorde korrekt honnør og marsjerte forbi de fremstrakte hender og inn i konferanserommet. Nye forsøk på å trykke de norske offiserer i hendene førte ikke frem, og det hele endte faktisk med at PLOfolkene lusket ut, satte seg i sine biler og kjørte vekk.

Det var tydelig for PLO-folkene at nordmennene nå ikke fant seg i mer tøys og svevende forklaringer. Her ble det satt hardt mot hardt, og slike umotiverte hendelser - sett med våre øyne - kunne ikke tolereres.

Da den nevnte skytingen fant sted, var bataljonssjefen ute av vårt område, og han kom inn i ops-rommet kort etter at skytingen var over. Hans første kommentar da han fikk en redegjørelse for hendelsen, var: - Her kan man altså ikke snu ryggen til før de folkene begynner å bråke. Maken ...

Det gikk pressemelding hjem den kvelden, og selv om den var nøktern i sin utforming, var den likevel dramatisk nok. Norske soldater i kamp med PLO. En mann såret, 350 skudd avfyrte fra vår side under den tre kvarter lange skuddvekslingen.

Og atter en gang, hva ville folk hjemme tro nå? Nå ville vel frykten igjen bre seg hos de pårørende? Brev til soldatene noen dager etter skyteepisoden tydet på det. Ordlyden i en del av brevene var omtrent slik: - Nå må dere se å komme dere hjem. FN kan da ikke holde dere der nede nå, slik situasjonen er. Forsvarsminister Rolf Hansen forsikret jo før dere dro, osv ...

Jo, vi fikk riktignok høytidelige forsikringer både fra forsvarsministeren og andre, at så snart vi ble direkte involvert i krigshandlinger, skulle man vurdere å trekke den norske styrken ut. Husker dere det?

Men i løpet av den første seks-måneders perioden var den norske styrken i kamphandlinger flere ganger, og ifølge våre egne normer var dette krigshandlinger. Selvforsvar, vil nok mange si. Ganske riktig, vi måtte forsvare oss selv, men spørsmålet er hvor ofte skal man bli innviklet i slike "selvforsvars-episoder" før det offisielt vil hete at vi er i kamp? Vi hadde de første fire månedene tre sårede soldater, og mange spurte seg selv når verre ting ville skje. At det er en farlig fred vi hankses med, er det ingen av de norske soldatene som tviler på.

Likevel skal det ikke legges skjul på at vår tilstedeværelse ganske sikkert hadde en dempende virkning på de forskjellige parters eventuelle krigslyst, og at situasjonen sikkert ville ha vært adskillig mer spent om ikke FN hadde dannet en buffersone mellom falangister og PLO.

En gang utpå sommeren ringte falangistlederen major Haddad til vårt ops-rom og ga beskjed om at militsiaen i hans område ville åpne ild mot oss klokken 12 samme dag. Årsaken var at militsiaen fremdeles ikke hadde fått noe svar fra Beirut om sin militære status.

Det ble gitt klar beskjed om at skytingen ville starte klokken 12, og det ville bli skutt mot hovedkvarteret vårt i Ebel es Saqi med tungt skyts. Det ble derfor innført høyeste beredskap i leiren, "Gaupe", som ordren het, og hjelm og splintsikker vest ble tatt på. Arbeidet gikk ellers som vanlig, men våpnene lå innen rekkevidde.

Utenfor vårt kontorbygg arbeidet en libanesisk familie i haven foran huset vi hadde okkupert som bolighus, og de visste intet om truselen fra Haddad.

Klokken ble 12, men intet skjedde. Noen minutter senere smalt det imidlertid kraftig to ganger, og det dirret i murpussen i huset. Vi sprang straks i dekning inne i huset, men så forbauset at familien satt rolig under et oliventre og inntok sin lunsj. Men så hørte vi lyden av jetfly over oss, og forsto hvor drønnene kom fra. Flyene hadde gått gjennom lydturen, en daglig foreteelse, men denne dagen var vi så spente og på tå hev, at selv det minste smell fikk oss til å skvette i dekning.

Samme formiddag hadde for øvrig operasjonsoffiser, kaptein Tormod Haarberg, kjørt inn til Metulla, hvor han til den israelske liaisonoffiseren sa at de fikk sørge for at Haddad holdt seg i ro. Falangistene var på en måte israelernes forlengede arm i Syd-Libanon, og kaptein Haarberg sa at det derfor var israelernes oppgave å sørge for å holde falangistene i ro. Og om Haddad startet skytingen som planlagt klokken 12, ville den norske bataljonen holde israelerne ansvarlig, sa kaptein Haarberg.

- Dessuten, sa kaptein Haarberg, - akter jeg å ringe til den norske ambassade i Tel Aviv og orientere dem om situasjonen, og samtidig si at vi vil holde Israel ansvarlig dersom falangistene begynner bombardering av Ebel es Saqi.

Den israelske liaisonoffiseren ble noe betuttet etter denne salven, og han forsøkte å forklare at Israel ikke hadde noen kommandomyndighet over Haddads styrke.

- Like fullt akter jeg å varsle vår ambassade, svarte Haarberg. Få minutter senere hadde han ambassaden på tråden, og de ble informert om hva som var i ferd med å skje. Og det hele roet seg uten at skudd ble løsnet mot oss. Denne gang.

En dristig aksjon

- Hassan! Lever Hassan?

Gutten som stiller dette spørsmålet sitter i grøftkantene ved siden av en av våre ambulanser og stirrer på de norske soldatene, som kommer bærende med to bårer. På bårene ligger to lerretspose, og inne i posene restene av to mennesker som for en time siden var driftige libanesiske bønder.

Gutten, omkring 18 år, klarer nesten ikke å holde tårene tilbake der vi kommer ut av minefeltet med de to bårene. Oppe i veien står 40-50 mennesker og stirrer ned på oss. Noen av kvinnene slår hendene for ansiktene og gråter stille da de får se de to bårene.

18-åringen stirrer nesten bedende på oss. En av sanitetssoldatene sier at Hassan er ok. Hassan på sykehus. Gutten faller sammen på veien og gråter uhemmet. Soldatene setter bårene forsiktig fra seg og siger sammen i den intense formiddagsvarmen. I det fjerne hører vi lyden av helikopteret, som forsvinner sydover.

Det var ved 7.30-tiden en juli-morgen det hele begynte. Nede i Ebel es Saqi kunne vi høre et par dumpe drønn et stykke unna. Vi reflekterte ikke særlig over smellene, dette var jo noe vi hørte daglig. Men bare noen minutter senere kom det beskjed om at seks sivile libanesere hadde gått inn i et nytt minefelt nede i dalen bak Ebel es Saqi. Noen var såret, noen var visstnok drept, man visste ikke sikkert.

Sanitetstroppen ble øyeblikkelig satt i høyeste beredskap og helikopter rekvirert fra Naqura. Og etter hvert fikk vi vite hva som hadde skjedd. De seks libaneserne var gått ut om morgenen for å se til sine oliventrær, og de hadde fulgt en gammel kjerrevei, en vei de hadde brukt tidligere og som de kjente godt. Plutselig trår den ene av bøndene på en personellmine, han blir slengt til værs og faller ned på en ny mine. Han dør momentant, det samme gjør mannen som går rett bak ham. Splintene suser omkring og sårer tre andre lettere, mens den sjette blir alvorlig skadet i benet, hånden og øynene.

Mineryddere fra pionertroppen ble straks sendt inn i området for å rydde en sti gjennom minefeltet, og da helikopteret ankom, hoppet lege Jan G. Mjørud og en fra sanitetstroppen ombord. Bare få minutter senere var helikopteret over ulykkesstedet, men det var ingen plass hvor flyveren, fenrik Peer Olav Eriksen, kunne sette flyet ned, og legen og hans assistent hoppet ut mens helikopteret svevde et par meter over den hardt sårede libaneseren. De begynte straks å behandle mannen, som hadde fått revet av den ene foten, en finger og skadet begge øynene. Et par meter nedenfor lå de to døde, hundre meter unna lå deres døde esel. De tre andre, som var lettere skadet, hadde kommet seg ut av minefeltet og ble behandlet av våre sanitetsfolk.

På begge sider av den sårede lå det tett i tett med miner, slik at det var livsfarlig å bevege til noen kant. De to arbeidet intenst med den skadede og klarte å stoppe blødningene.

Nå var også minegjengen kommet inn i området, og den klarte å rydde et område på noen få kvadratmeter rundt ulykkesstedet. Oppgaven var uhyre vanskelig, for minene lå så tett at det omtrent var umulig å sette en fot på bakken uten å komme borti dem.

Flere sanitetsfolk og mineryddere var nå på vei inn i området fra en annen kant, og vi beveget oss forsiktig fremover mens en soldat "proddet" en sti vi trygt kunne gå langs. Det var et par kilometer å gå før vi var fremme ved ulykkesstedet, og sanitetssoldatene jobbet hardt og effektivt med den sårede, som lå på en bære og ynket seg. Noen tok seg av benet, andre av hånden og øynene. Tett inntil den sårede og sanitetsfolkene sto en kamerat av den sårede. Han stirret bare stumt ned i bakken, men omsider tok han seg sammen og gikk ned til de to døde kameratene og tok vare på deres penger og de verdisaker de måtte ha på seg. Rundt det hele lå avrevne kroppsdeler, og fluene hadde allerede begynt å surre rundt mannen som hadde fått revet opp hele kroppen. Midt inne i minefeltet lå en blodig gummistøvel.

Etter en halv times tid ble helikopteret atter tilkalt, nå for å hente den sårede mannen - Hassan - og ta ham med til hospitalet i Haifa. Heller ikke denne gang kunne flyveren lande, og han lot helikopteret henge like over bakken mens sanitetsfolkene fikk løftet den sårede inn i flyet. Bakken skrånet kraftig oppover, og det var vanskelig å holde helikopteret i en slik posisjon at rotoren ikke tok bort noe. Men hele denne operasjonen gikk godt, og helikopteret lettet og la kursen sydover mot den israelske grense.

De to drepte ble lagt i lerretssposer og båret ut av området langs den oppmerkede stien, hvor et gult merkeband viste veien.

Fremme ved ambulansen ble vi møtt av den unge gutten, som brøt sammen og gråt da han hørte at Hassan hadde overlevd, og at han sannsynligvis ville komme seg igjen. Det viste seg senere at Hassan fikk beholde synet på det ene øyet.

Menneskene oppe i veien begynte nå å rusle sakte oppover mot Ebel es Saqi igjen, og en halv time senere var den ellers så tomme kirken i Ebel es Saqi fylt av mennesker som gråt og jamret høyt.

De to drepte ble kjørt opp i byen, og begravelsen skulle skje allerede samme dag. Men før begravelsen kunne finne sted på den overgrodde kirkegården, måtte minegjengen atter en gang ta frem sine lange stenger - prodder. Denne gang for å mineklarere kirkegården.

Denne episoden ble knapt nok nevnt ute i den store verden. Det er ikke slike historier verdenspressen gjerne vil ha. Dette var ikke dramatisk nok. Helst skulle det være våpen og kamphandlinger i artiklene. Men for dem som var med på aksjonen, var episoden viktig nok, og takket være dristighet og faglig dyktighet ble aksjonen vellykket.

- Beklageligvis ble to drept, sa lege Mjørud etterpå. - Men vi klarte å redde ett liv, og det er vi glade for.

Og Hassans kone var også glad, det samme gjaldt selvsagt hele hans familie og alle hans venner. Etter seks ukers behandling i Haifa kom Hassan hjem til Ebel es Saqi. Og da ble det fest.

Men det hører også med til historien at da vårt militærpoliti samme dag ulykken skjedde, skulle registrere minefeltet, kom det beskjed fra major Haddad om at nordmennene fikk ett minutt på seg til å komme seg ut av området. Gjorde de ikke det, ville han straks åpne ild mot oss!

Og nordmennene forlot området. Det hadde sannelig vært nok død og ødeleggelse den dagen.

Libaneserne rykker inn

Vår oppgave i Syd-Libanon var blant annet å opprettholde ro og orden inntil den libanesiske regjering selv kunne stable en hær på beina, og den 31. Juli trodde vi faktisk at vi var på vei mot roligere tilstander. Den morgenen kom nemlig 600 regulære libanesiske soldater til området vårt for å etablere seg i det sydlige Libanon. Etter borgerkrigen var det knapt noe som kunne kalles en libanesisk hær, den var gått i oppløsning under de voldsomme kampene.

Men vi øynet et visst håp da vi fikk vite at regjeringen nå hadde en ny hær under oppbygging, og at en bataljon libanesiske soldater skulle ankomme den 31. Juli. Men håpet brast med et smell samme dag bataljonen ankom. Planen var at denne hæren skulle dra gjennom vårt område, forbi falangistenes hovedkvarter Marjayoun og til byen Tibnine, som ligger omtrent midt inne i det FN-kontrollerte området og hvor det norske verkstedkompaniet har sitt hovedkvarter. Major Haddad sa imidlertid nei. Ingen libanesiske soldater fikk passere hans område, og gjorde de det, skulle han personlig sørge for at det ble massakre!

De 600 libanesiske soldatene opprettet kvarter sammen med den nepalske FN-styrken i Kaoukaba utpå ettermiddagen den 31. Men allerede fra tidlig om morgenen hadde militsiaen i Marjayoun skutt seg inn på byen med tungt artilleri. Da libaneserne hadde kommet seg i hus, begynte bombardementet. Tidligere på dagen hadde to libanesiske Hawker Hunter jagerfly fløyet lavt over Marjayoun, men var blitt beskyttet av falangistene.

Militsiaen åpnet nå ild mot den regulære libanesiske hær avdeling, og i løpet av noen timer om ettermiddagen falt i alt 23 granater ned i byen. En libanesisk soldat ble lettere såret.

Fra det norske hovedkvarteret ble det ringt opp til major Haddad og bedt om at skytingen stoppet, men selv om Haddad lovet å stoppe skytingen med øyeblikkelig virkning, fortsatte granatene å falle ned over Kaoukaba og i nærheten av et par norske stillinger. Åtte granater falt ned i en PLOdominert by, Hashbaya, og to menn ble drept.

Utpå kvelden stilnet det hele noe av, og vi håpet å kunne få en rolig natt. Det er ganske plagsomt i lengden å høre granater bli avfyrt, høre hvislingen i luften og ikke ane hvor de faller ned.

Ved 21-tiden smatret det plutselig fra to maskingeværer, og inne i Ebel es Saqi kunne vi se sporlysene fly mellom husveggene. Kaptein Steinar Nygaard og jeg kastet oss i dekning bak et steingjerde, før vi spratt opp og la på sprang mot hovedkvarteret der vi fikk på oss hjelm og splintsikker vest.

Minst 250 skudd dundret over hodene våre, og flere skudd smalt i veggen i offisersmessen. Befalet som oppholdt seg der gikk straks i dekning, og lot drink være drink. Presten vår var ute og spaserte da kulene rotet opp bakken rundt ham. Han kastet seg ned og rullet seg i dekning. Hvor skuddene kom fra, er usikkert. Noen hevdet at de kom fra selve Ebel es Saqi, mens andre påsto at ingen fremmede grupper kunne ha kommet seg inn i byen uten å ha blitt oppdaget. Men ubehagelig var det i alle tilfeller.

Men hvorfor skjøt de på oss? Det kunne ingen svare på. Og noen minutter senere begynte atter bombarderingen av Kaoukaba, hvor den ene fulltrefferen etter den andre smalt i bakken mellom murhusene, men uten å skade noen.

Under et kort opphold i skytingen ringte vår ops-offiser opp til Haddad og spurte om det ikke snart ble slutt på denne skytingen.

- Joda, svarte majoren. - Nå skal det bli slutt, for jeg har tenkt å gå og legge meg for natten. God natt.

Og ikke før hadde han lagt på røret, før artilleriilden fortsatte. Og den fortsatte hele natten.

Neste dag ble det arrangert et møte mellom major Haddad, lederen for den libanesiske styrken, israelske liaisonoffiserer og FN-befal. Møtet fant sted i en olivenlund på et avsidesliggende sted, og det var ganske merkelig å se de to offiserene, Haddad og libanesernes leder, sitte side om side i maken uniformer og med de samme distinksjoner, dypt uenige om den militære situasjon i området. Her var det tydelig både personlig prestisje og nasjonal storpolitikk i bildet. Major Haddad hadde i lengre tid vært enehersker i dette området av Libanon. Nå følte han sin posisjon klart truet, og han nektet den libanesiske hær å passere gjennom området med sitt utstyr. Blant annet måtte de legge igjen tungt våpen i Kaoukaba, de måtte levere en navneliste på samtlige 600 soldater (da Haddad hadde mistanke om at det kunne være overløpere blant soldatene), og de fikk kun benytte en bestemt vei, og bare som enveiskjørt vei. Med andre ord, de kunne komme til det området de ville, men de ville ikke kunne returnere, og de ville da bli fullstendig fastlåst i sitt område.

For den regulære libanesiske hæren var dette en umulig og uakseptabel situasjon, og heller ikke den militære ledelse i Beirut kunne akseptere Haddads krav. Og dermed begynte skytingen igjen, libaneser mot libaneser. Man ante konturene av en ny borgerkrig, om ikke en eller annen høyere instans snart grep inn. Og New York fant grunn til å gripe inn. Både den amerikanske utenriksminister Cyrus Vance og hans nærmeste medarbeidere innfant seg i Midt-Østen, og fiendtlighetene stoppet. Falangistene ble med på forhandlinger, men det gikk likevel ikke mange dagene før de atter begynte å bombardere den libanesiske hæravdeling i Kaoukaba, og ved et par fulltreffere gikk noen av libanesernes biler i luften. Men omsider stoppet skytingen igjen, og det var stille på fronten i mange dager,

På en annen front, derimot, var det ikke fullt så stille. Under møtet under oliventreet mellom Haddad og den libanesiske oberstløytnanten, nevnte Haddad at han hadde fått tilbud om en sum på 200 000 dollar, fritt leide ut av landet, ferie for seg og sin familie i Europa, og deretter stabsskole i USA. - jeg har imidlertid svart nei til dette, sa han på møtet. - Min plass er hos soldatene mine.

Dette ble av enkelte misoppfattet dithen at tilbudet kom fra UNIFIL, og hovedkvarteret i Naqura hadde et svare strev med å forklare massemedia at UNIFIL aldri hadde kommet med et slikt tilbud.

Under et møte i den israelske grensebyen Kaoukaba, hvor major Haddad skulle møte pressen, kom det til et heftig sammenstøt mellom ham og pressetalsmann Keith Beavan ved UNIFIL. Beavan, en engelskmann ansatt ved FN i New York, reagerte kraftig på et spørsmål fra en av journalistene om UNIFIL-tilbudet til Haddad. Journalisten hevdet at tilbudet var fremsatt av nestkommanderende i UNIFIL, general Jean-Paul Cuq fra Frankrike, og Beavan svarte: - jeg trodde dette skulle være en seriøs konferanse, men nå er vi i gang med tullpratet igjen. Jeg har lest i avisene at Haddad er tilbudt reiser både til Australia, USA og Europa. Hvis noen tilbød ham en tur til månen, skulle jeg ha vært glad!

Da major Saad Haddad ankom hotellet og av journalistene ble invitert til å sitte ned ved deres bord, hvor også Keith Beavan satt, reiste sistnevnte seg og ropte: - Ikke sammen med meg, nei. Aldri!

Til dette svarte major Haddad ganske rolig: - Jeg sitter kun sammen med respektable menn, ikke med ham, ikke sammen med denne galningen, nei!

Og Beavan forlot hotellet i all hast.

Ifølge Jerusalem Post og andre aviser, skal major Haddad etter dette ha sagt adskillig mindre pene ting om UNIFIL's pressetalsmann. Og hans kommentar til at den libanesiske hær i Kaoukaba forsøkte å komme seg inn i området, var at de aldri ville slippe igjennom hans område. - Selv om hele verden er imot oss, vil vi ikke slippe soldatene igjennom. Før begår vi heller selvmord.

FN-styrkene kom til Syd-Libanon for å opprette en buffersone, en sone som den regulære libanesiske hær selv kunne overta når de hadde fått gjenoppbygget sine avdelinger. Dette var nå i ferd med å skje, og vi øynet en bedring i landets tilstand da de 600 soldatene kom til Kaoukaba den 31. Juli. Det var jo nettopp dette vi hadde ventet på. Selv hadde Haddad tidligere på sommeren uttalt at han er den lovlige libanesiske regjerings mann i Syd-Libanon, og vi hadde sant 4 si ikke ventet at han ville avvise en hæravdeling som også var den samme regjerings lovlige representanter i Syd-Libanon.

Mange av de libanesiske offiserene var gamle kjenninger av major Haddad, og den libanesiske kapteinen som var liaisonoffiser ved NORBATT, hadde kjent Haddad i flere år. Begge hadde gått på samme offisersskole. Kapteinen var ofte i samtale med Haddad for om mulig å få ført frem den libanesiske styrken på 600 mann til Tibnine, og selv om de på sett og vis var motstandere - men samtidig også i den samme hær - hadde de ofte hyggelige samtaler sammen.

En dag kapteinen var oppe i Marjayoun for å snakke med Haddad, fikk kapteinen øye på noen 105 mm messinghylser fra Haddads artilleri. Slike messinghylser var populære souvenirer blant soldatene, og kapteinen ba Haddad om å få to slike hylser.

- Ja, selvfølgelig, svarte majoren. - Hvilken retning vil kapteinen ha avfyrt skuddene?

Kapteinen undret seg litt over dette, men forsto omsider.

Han pekte ut en retning som lå langt vekk fra Kaoukaba, hvor den libanesiske styrken lå. Haddad ga en ordre og to skudd ble avfyrt i den utpekte retning.

- Værsgod, der er hylsene dine, sa Haddad og ga kapteinen to rykende ferske messinghylser!

Bitre uvenner en dag, gode kamerater den neste. Men den 15. august ble det klart hvem som var den sterke mannen i syd. Den libanesiske bataljonen trakk seg ut av Kaoukaba og dro nordover igjen. Bare ett kompani libanesiske soldater ble igjen. Haddad hadde trukket det lengste strå.

Kidnapping

Bataljonens sjåfører kjørte av og til med hjertet i halsen. Ikke bare var veiene meget dårlige i distriktet hvor den norske bataljonen lå, men sjåførene hadde til stadighet minefaren i tankene. Veiene ble riktignok mineklarert hver morgen før noen fikk kjøre ut fra området, men vi hadde tilfeller der det ble lagt miner i veibanen etter at veipatroljen hadde klarert veien. Heldigvis ble slike ting oppdaget i tide og som oftest av sivilbefolkningen, som varslet oss når de oppdaget noe mistenkelig. Gjetere var særdeles oppmerksomme på forandringer i veien de til daglig benyttet når de dro ut med sine flokker av sauer eller geiter.

En annen trusel vi ofte fikk, var truselen om kidnapping av sjåførere og mannskaper på bilene. Slike trusler kom spesielt etter spente situasjoner, og de ble fremsatt av PLOgeriljaen i området. Når vi fikk disse truslene, eller mistanke om at slike trusler ville bli satt i verk, stoppet all trafikk med våre kjøretøyer, inntil faren var over.

Men så skjedde det at seks av de norske soldatene en dag virkelig ble kidnappet. Ikke av PLO, men av major Haddads menn, som kom med meget skremmende trusler mot de kidnappede. Bakgrunnen for kidnappingen, som skjedde i juli, var en episode som hendte i Ebel es Saqi. Og det var en lokal handelsmann som var den indirekte årsaken til episoden. Han satt inne i byen og solgte brus, sigaretter, souvenirer og annet småtteri da en bil med sivilkledde falangister kom inn i byen. De kjørte rundt i de trange gatene en stund, før de stoppet foran handelsmannen og ba om å få kjøpe noe leskedrikk. Nå var ikke handelsmannens politiske oppfatning den samme som hos falangistene, og fiendskapet var åpenbart. Handelsmannen nektet å selge noe til falangistene, og en av falangistene hoppet ut av bilen, grep en stor stein og slo handelsmannen i ansiktet. En unggutt som så dette, sprang oppover veien for å varsle vårt ops-rom, men en av falangistene trakk en skjult pistol og sendte et skudd etter gutten, heldigvis uten å treffe. Men nå ble vårt militærpoliti alarmert, og de hissige falangistene ble bragt inn til MP for avhør. Dette fikk Haddad snart rede på, og han kjørte opp mot bataljonens hovedkvarter med fire tanks og to PPK (Pansret Personellkjøretøy). Han forlangte å få sine folk utlevert, men fikk beskjed om at de først skulle avhøres i forbindelse med skyteaffæren. Da Haddads kjøretøyer skulle snu på veien for å kjøre tilbake til Marjayoun, kom et av kjøretøyene utenfor veibanen og kjørte på en mine. Ingen ble skadet, men kjøretøyet ble delvis ødelagt.

Kort tid etterpå fikk bataljonsledelsen beskjed om at de hadde tatt seks av våre folk og at de truet med å henrette dem om ikke de arresterte falangistene ble sluppet fri. De seks som var tatt, var sjåførere og hjelpere på bilene, deriblant vår proviantforvalter, kaptein Per Johnsen, og to av hans menn. De kom fra Qiryat Shmona med proviant og ble stoppet ved falangistenes veisperring nedenfor Marjayoun ved 14-tiden. Bilen deres ble vinket ut av veien, og de tre fikk beskjed om å komme ut. I det samme kom major Haddad kjørende, og han gikk bort til kaptein Johnsen og hilste, Johnsen hilste tilbake. Major Haddad var svært så høflig og spurte hvordan det sto til, og Johnsen sa: - Jotakk, bare bra, men hva er det som står på her?

- Bataljonen har tatt noen av mine folk, svarte Haddad.

- Og nå vil militsiaen her ta gisler. Hvilket er dere!

- Vil da major Haddad være så vennlig og gi beskjed til bataljonen om at vi er tatt som gisler, sa kaptein Johnsen.

- Det bør de jo få vite, hvis ikke er det ingen vits for dere å ta oss.

Og fortsatt med utsøkt militær høflighet lovet Haddad å gi beskjed om dette.

De tre gislene ble nå beordret opp i en lastebil og kjørt til Marjayoun, hvor de ble sperret inne i et lite kjellerrom på en gang to meter etter å ha blitt kroppsvisitert.

- Hvor lenge skal dere holde oss her? spurte Johnsen en av falangistene.

- Minst to år, svarte falangisten og gliste idet han låste kjellerdøren.

- Jaja, svarte kapteinen fra Vestlandet. - Da har vi sannelig god tid!

Etter en times tid ble ytterligere to norske sjåførere presset inn til de tre. Det var Rune Bringslimark og Svend Otto Sundby, som hadde kommet kjørende fra vårt verkstedkompani i byen Tibnine da de ble stoppet ved et sted som heter Taibe. De ble nokså røft behandlet da de nektet å levere fra seg sine våpen, men med en maskinpistol i ryggen måtte de adlyde ordren.

Det var nå fem mann i det lille rommet. Den sjette som ble stoppet av falangistene, var sjåfører Per Kristoffersen, som brutalt ble revet ut av bilen og truet med lemlestelse. Det var ikke måte på hvilke grusomheter falangistene skulle begå mot ham, men til alt hell ble han sluppet løs kort tid etter og fikk beskjed om å kjøre vekk. Kristoffersen lot seg ikke be to ganger.

Inne i bataljonen hadde de fått høre om de fem gislene som satt i Marjayoun, og nordmennene fikk beskjed om å slippe løs de to falangistene straks. Hvis ikke, ville de fem gislenes skjebne være uviss. Falangistene fikk svar tilbake om at de to som var i avhør, skulle slippes fri så snart alle nødvendige opplysninger var tatt.

De fem i Marjayoun led ingen nød. Etter en tid fikk de 7-Up å drikke, senere fikk de brød og øl. De fikk også slippe opp fra kjelleren og ble plasert i en salong i annen etasje. Utenfor sendte Haddads menn en rekke skuddsalver opp i luften ved rommet hvor de fem satt.

Ved 17.30-tiden, etter fem timers varetekt, ble de fem sluppet løs og fikk dra tilbake til sine avdelinger. Bringslimark og Sundby måtte imidlertid tilbake til Taibe og hente den ene bilen, og under transporten fra Marjayoun til Taibe fikk Bringslimark en geværpipe under haken med beskjed om at han bare hadde fem minutter igjen å leve! Til alt hell bare en tom trusel, men ubehagelig nok.

Alt utstyret på lastebilen var losset, og mannen som passet på dette var en israelsk offiser, som virket som mellommann mellom israelerne og Haddad. Mannen var sivil, men det var for øvrig samme mann som deltok på møtet mellom Haddad og lederen for den 600 mann store libanesiske hæravdelingen, da libaneserne forsøkte å komme seg gjennom Haddads område den 31. Juli.

Opplevelsen var et lite hyggelig minne for gislene, og varslet om at vi kunne vente oss hva som helst fra hvem som helst i dette området.

Mus - og menn i kamp

Det skulle ikke gå lang tid før det skjedde noe igjen, og også denne gang var det Haddad som vartet opp med en del skudd. Det var midt på dagen, og alt var stille og rolig. I sjekkposten like nedenfor hovedkvarteret i Ebel es Saqi gikk vaktsoIdatene rolig omkring, iført ubehagelig, varm, splintsikker vest og stålhjelm.

Med ett høres et hvin gjennom luften, og sekunder etter dasker en bombekastergranat ned i bakken like ved posten. Og en til. Guttene springer bak sandsekkene og venter på flere skudd, men de kommer ikke.

Vakthavende offiser i ops-rommet får melding om skuddene, og at de med stor sannsynlighet er avfyrt fra falangistenes stilling ved Marjayoun.

Han hiver seg på den direkte telefonen til Haddad, og da det svares i andre enden, ber han om å få majoren på tråden øyeblikkelig. Major Haddad kommer til telefonen og sier hyggelig god dag og how are you.

- Hvorfor skyter De på oss nå, major? Det falt nettopp et par skudd ved sjekkposten nede ved veien.

- Jo, det er så mye mus og rotter og annet kryp der nede ved posten deres, at jeg tenkte jeg skulle få litt fart i krypene!

- Hva??!!

- Good luck and good day ...

Det var vel og bra å få hjelp til å holde udyrene unna, mente soldatene på sjekkposten, men det gikk vel an å bruke mindre drastiske midler.

Etter denne episoden, som skjedde tidlig i august, var det stille i NORBATTs område lenge. Ja, faktisk så stille og rolig at vakthavende ops-offiser en morgen sa til avløsningen: - Så stille har aldri nattevakten vært. Det er nesten merkelig hvor stille det var. Håper bare det vil fortsette slik.

Og det forble faktisk stille og rolig i mange dager. Den libanesiske hæravdelingen lå i ro i Kaoukaba hos nepalerne, Haddad var heller ikke så ivrig etter å skyte, og vi slapp den ubehagelige tanken hver gang vi hørte en granat bli avfyrt fra et eller annet sted: Hvor faller den ned nå?

Den 22. august var en kjølig kveld. I Ebel es Saqi var det godt besøk både i offisersmessen og i de meniges Bar Ludvig.

Vi satt en del av befalet ute på altanen og spilte en-dollars poker, da vi ved 21-tiden hørte en granat gå i bakken et stykke unna. Det hørtes ut som om det ikke var så langt borte. Sekunder senere hørte vi en mitraljøre spille opp, nærmere denne gang. Det der måtte da være fra våre egne stillinger? Det gikk noen lange sekunder, og så brøt helvete løs inne i vårt område. I en og en halv time haglet skuddene i våre stillinger, og det er rett og slett et under at ingen av våre ble truffet.

Kort tid etter at skytingen begynte, kom bataljonssjefen kjørende med kaptein Steinar Nygaard i baksetet. Nygaard var inne og hentet vest og hjelm og sprang på dør. Jeg grep fatt i mitt utstyr og sprang etter og rakk å hive meg bak i oberstens bil før den skar avgårde med sjåfør Bjørgulf Andresen bak rattet. Hull i veien var ingen hindring denne gang, der vi for avgårde mot vår post 4-3, som var tatt under ild fra en PLO-stilling. Da vi nærmet oss, ble stridslys på bilen tatt i bruk, og det eneste som lyste opp i kveldsmørket var de illsinte sporlyskulene fra PLO-stillingen i nærheten av Kaoukaba. Vi kom oss ned til 4-3, og straks vi hoppet ut av bilene, var det å kaste seg ned og åle seg i dekning.

Det som utløste skytingen, var at en gruppe PLO-soldater trodde de var blitt oppdaget av to av våre PPK-kjøretøyer (pansret personllkjøretøy). Gruppen skjøt en granat mot kjøretøyene, men traff ikke. Ilden ble imidlertid besvart øyeblikkelig av våre soldater, og i første omgang besvarte vi angrepet med 160 skudd fra mitraljøre kaliber 12,7 og 250 skudd fra 7,62-

mitraljøre. Begge kjøretøyene smalt nå løs med det de hadde av våpen mot stedet skuddet var kommet fra, og derfra ble også ilden besvart kraftig.

I kompani 2 ble det slått full alarm, og i 4-3 grupperte man soldatene ut i stillinger.

Det ble også skutt fra PLO i det vi kalte Olivenlunden, og denne skytingen ble besvart med åtte skudd fra våre rekylfrie 84 mm kanoner.

Den første harde skuddvekslingen varte i en halv time, der. etter var det sporadisk skyting, men skuddene var likevel ubehagelig nær vår stilling.

Midt under den verste skytingen hørte vi plutselig noen av våre soldater rope: - Mer ammunisjon, for pokker. Det begynner å bli lite. Og få det hit raskt, for svingende.

Løytnant Harald Wang satt på huk bak noen sandsekker og tok en slurk sodavann. Han langet flasken over til meg og ropte til soldatene:

- Ammunisjon kommer. Den er sendt bud etter.

- Men det haster, for helvete!

Oberst Vigar Aabrek, som satt i nærheten, sprang ned til bilen og kalte ops-rommet opp på radioen: - Dere må sende ammunisjon øyeblikkelig!

Borte i Ebel es Saqi fikk ammunisjonsoffiseren, løytnant Per Hartviksen, fart på seg. Han satt midt i en bra jekkepot og hadde gode kort på hånden. Han kastet kortene og nærmest stupte av sted til ammunisjonslageret. Og det gikk ikke mange minuttene før han sto i 4-3 og kunne melde at ammunisjonen var kommet.

- Nå er det bare å skyte i vei, sa han til meg idet han forsvant krumbøyd nedover bakken.

Og soldatene ladet om og skjøt igjen. Klokkeren 2137 har skytingen dabbet noe av, men plutselig blir to PPKer beskytt på nytt, og området blir lagt under ild fra våre styrker.

Nå ringte også major Haddad til vårt hovedkvarter og tilbød sin assistanse. Det ble høflig avslått, men Haddad skjøt likevel opp en serie lysraketter over området. Vi skulle iallfall se hva vi skjøt på, mente han.

Mens jeg satt på haugen ved 4-3 sammen med løytnant Wang ropte kaptein Nygaard på meg:

- Løytnant Jevne. Herover. Vi skal kjøre.

- Men de skyter jo, for pokker, var mitt umiddelbare svar. Jeg hadde svært liten lyst til å springe nedover mot bilen mens kulene sang rundt oss.

- Kom!

Javel. Det gikk kast i kast nedover, men jeg kom da helskinnet frem til bilen.

Full gass igjen. Nå kjørte vi mot Kaoukaba, hvor oberst Aabrek ville ha en prat med den lokale PLO-lederen. Vedkommende sto ved veisperringen da vi kom, og obersten spurte hva i all verden dette var for noe.

- Det er ikke vi som skyter, svarte PLO-lederen.

- Vi ville sette svært stor pris på, sa obersten rolig, men noe dirrende i stemmen, - at dere finner ut hvem som skyter. Og i mellomtiden skal vi stoppe skytingen fra våre stillinger, slik at De trygt kan gå ned i lunden og undersøke saken.

PLO-mannen takket og forsvant ut i mørket. Det kom nok en salve fra lunden, men den ble ikke besvart fra våre stillinger. Vi ventet i en og en halv time før PLO-mannen kom tilbake og avga forklaring.

- Sir. Det var ikke våre som skjøt, men en fraksjon av PLO som styres fra Irak.

- Javel. Og vil skytingen stoppe?

- Sir. Vi har arrestert tre mann fra denne fraksjonen, og vi lover at det skal bli en stille natt.

- Mange takk, det setter jeg pris på. God natt, sa obersten, og vi kunne forlate stedet.

Det gikk en sterk og klar pressemelding hjem den natten klokken 2, men hva som skjedde med meldingen hjemme, er usikkert. Det som ble sagt på radioen og gjengitt i avisene, var tynne saker, til tross for at det i meldingen vår fremgikk at dette var den alvorligste skyteepisoden nordmennene hadde vært ute for hittil.

På et møte neste dag med en PLO-leder fra Beirut, beklaget vedkommende skytingen. På spørsmål fra obersten om noen ble såret eller drept hos PLO, ble det svart benektende. - Men dere behøvde vel ikke å skyte hesten vår! sa PLOmannen.

Det er riktig at hesten ble truffet. Den knakk forover etter en skuddsalve og fikk en brå død. Den ble liggende med frembena i kryss og var et litt pussig skue. Men det var hesten PLO hentet vann med, og saken ble ansett som alvorlig.

Obersten snudde seg mot meg og flirte: - Det er da også de underligste ting de kommer trekkende med.

Møtet endte iallfall med at PLO lovet å forholde seg i ro.

Den kvelden ble det avfyrt 1700 skudd fra våre 12,7 mm mitraljøser, 2 500 skudd fra 7,62-mitraljøsen og 1000 skudd fra AG3. Det var litt av en salve.

Om de trengte det eller ikke, fikk ihvertfall soldatene denne kvelden en viss utløsning for det stadige presset de var under i disse vanskelige månedene. Geværkompaniene lå natt etter natt og ventet på at noe skulle skje.

Den 22. august fikk de løsnet på nervene.

Fire-fem uker igjen av tjenesten, og vi kunne pakke sammen.

Seks måneder i Syd-Libanon

Seks måneders tjeneste for FN i Syd-Libanon er slutt for den første norske kontingenten. Nye soldater har overtatt for å fortsette arbeidet for fredens sak. Men hva har seks måneders tjeneste i dette landet gitt oss? Har det gitt oss tro på at FN som organisasjon er i stand til å drive det som kalles fredsbevarende tjeneste i et urolig område? Etter det vi har opplevd, kan nok mange ha grunn til å tvile på FN-styrkenes fredsbevarende misjon. Og kanskje er noen av de norske FN-soldatene som tjenestegjorde den første perioden, sterkt i tvil om dette i det hele tatt er en oppgave for FN.

Men man fikk inntrykk av at majoriteten av de norske soldatene virkelig hadde tro på at FN er i stand til å opprette og bevare fredelige forhold i Syd-Libanon. Riktignok ble det skutt mot oss en rekke ganger, og vi besvarte også ilden. Dette var selvforsvar. Men selv om det offisielt var inntrådt våpenhvile i området, fortsatte de to partene falangistene og PLO å skyte på hverandre. De ligger fortsatt bare noen få kilometer fra hverandre, og under den første FN-perioden i Syd-Libanon kunne vi ikke merke at disse to partene ønsket å løse tingene på fredelig vis. Den lovlige libanesiske hær som vi alle hadde ventet skulle tre i aksjon for å gjenopprette libanesiske suverenitet i området, hadde også meget vanskelige operasjonsforhold - takket være major Saad Haddad og hans falangister. Og i nord, i området omkring Beirut, står fortsatt syriske styrker fra Den arabiske freds-styrke. Syrerne synes å holde deler av Libanon i en jernklo, og hvor lenge dette grepet vil vare, er det ikke lett å svare på.

Men hva mener bataljonsledelsen om FN's oppgave i Syd-Libanon? Bataljonssjefen, oberst Vigar Aabrek, uttalte på slutten av perioden at han mente FN-styrkenes tilstedeværelse har hatt en dempende virkning på situasjonen i Syd-Libanon. Han mener også at vi har maktet å fylle FN's intensjoner med en fredsbevarende tjeneste. At vi kom opp i ubehagelige og såkalt krigerske situasjoner, var ikke til å unngå, mener oberst Aabrek. Mange års fiendtligheter stopper ikke momentant fordi om FN-styrker settes inn.

Det er altså et håp om at alle de impliserte parter i Libanon vil få løst sine saker. Men det vil utvilsomt ta tid. Og vil FN klare den jobben?